

Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaava (turvetuotanto)

Yhteenveto valmisteluvaiheen aineistosta saaduista lausunnoista ja mielipiteistä sekä niitä koskevat vastineet ja toimenpiteet

MKH 10.11.2009

Pirkanmaan liitto

Sisällysluettelo

Yhteenveto	1
Nähtävilläolo ja saatu palaute.....	1
Palauteen perusteella kaavaan tehtävät muutokset	1
KUNNAT	2
Hämeenkyrön kunta (20).....	2
Ikaalisten kaupunki (41).....	3
Kihniön kunta (27).....	3
Lempäälän kunta (18)	4
Punkalaitumen kunta (49).....	4
Sastamalan kaupunki (43)	4
Vesilahden kunta (40)	6
Virtain kaupunki (19)	7
NAAPURIMAAKUNNAT	8
Etelä-Pohjanmaan liitto (32).....	8
Keski-Suomen liitto (45)	9
Päijät-Hämeen liitto (39)	10
Satakuntaliitto (25).....	10
Varsinais-Suomen liitto (47).....	10
VIRANOMAISET	11
Hämeen TE-keskus/ kalatalousyksikkö (31).....	11
Länsi-Suomen Sotilasläänin Esikunta (23)	12
Pirkanmaan maakuntamuseo (50).....	12
Pirkanmaan ympäristökeskus (53)	13
Puolustusvoimien johtamisjärjestelmäkeskus (54).....	17
Tiehallinto/ Hämeen tiepiiri (42)	17
YRITYKSET, YHDIKSET	19
Energiateollisuus ry (16).....	19
Metsähallitus (36).....	21
Metsäliitto-konserni Energia (51)	21
MTK-Pirkanmaa ry. (38)	23
Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry., Huittisten seudun ympäristöyhdistys ry., Kyrön Luonto ry. ja Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry. (29).....	24
Tampereen Energiantuotanto Oy (12).....	31
Tampereen kasvitieteellinen yhdistys r.y. (26)	31
Tampereen kauppakamari (17).....	33
Turveteollisuusliitto ry (37)	34
VAPO Oy (28)	38
Virtain luonnonsuojeluyhdistys ry. (52).....	41
Yläsatakunnan ympäristöyhdistys ry (21).....	46
YKSITYISET	49
Pentti Fabritius (3).....	49
Juha Hörkkö (asianhoitaja) ja 11 muuta allekirjoittajaa (24)	49
Leena Harju (22)	50

Veijo ja Sirkka Kärkelä (6)	51
Ilpo Lahtinen (4)	51
Helinä ja Elo Myllyniemi (5).....	52
Sami Santaranta ja Metsämännut Oy/ Kuisma Tuomo (8).....	53

Yhteenveto

Nähtävilläolo ja saatu palaute

Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen aineisto (kaavaluonnos, kaavaselostus ja Pirkanmaan suoluonnoston tila -selvitys) oli nähtävillä Pirkanmaan liitossa ja alueen kunnissa 1.5. – 31.5.2009. Lausuntopyyntö lähetettiin kaikkiin Pirkanmaan kuntiin ja naapuriliittoihin sekä lisäksi 40 eri taholle (viranomaiset, järjestöt, yhdistykset ym.).

Valmisteluvaiheen aineistoa esiteltiin yleisötilaisuuksissa Parkanossa 13.5. ja Punkalaitumella 19.5.2009.

Lausuntoja ja mielipiteitä saatiin yhteensä 54 kpl. Näistä yksityisiltä henkilöiltä oli 7 kpl. 54 palautteesta yhdeksässä ilmoitettiin, ettei aineistosta ole huomautettavaa ja kuudessa ilmoitettiin, ettei taho anna lausuntoa. Varsinaisia palautteita oli siis 39 kpl.

Seuraavilla tahoilla ei ollut huomauttamista aineistoon (palautteenantajan kohdalla esitetty numerointi viittaa palautteiden arkistointijärjestykseen):

- Kylmäkosken kunta/ kunnanhallitus (2)
- Nokian kaupunki/ kaupunginhallitus (7)
- Urjalan kunta/ kunnanhallitus (9)
- Valkeakosken kaupunki/ kaupunginhallitus (13)
- Ylöjärven kaupunki/ kaupunginhallitus (33)
- Parkanon kaupunki/ ympäristölautakunta (34)
- Kangasalan kunta/ kunnanhallitus (44)
- Oriveden kaupunki/ kaupunginhallitus (46)
- Hämeen liitto (48)

Seuraavat tahot ilmoittivat, etteivät anna lausuntoa:

- Pirkanmaan metsäkeskus (10)
- Hämeen 4H-piiri ry (11)
- Pirkkalan kunta/ kaavoitusjohtaja (14)
- Akaan kaupunki/ kaupunginhallitus (15)
- ProAgridia (30)
- Tampereen kaupunki/ konsernihallinto, kaupunkiympäristön kehittäminen (35)

Seuraavissa kappaleissa on esitetty tiivistelmä lausuntojen ja mielipiteiden keskeisistä sisällöistä sekä Pirkanmaan liiton vastine palautteeseen sekä palautteet perusteella tehtävät toimenpiteet.

Palautteen perusteella kaavaan tehtävät muutokset

Vaihemaakuntakaavan rakenne ja sisältö pidetään ennallaan. Kaavassa esitetään uusia turpeenottoalueita ja turvetuotannon kannalta tärkeitä vyöhykkeet. Vyöhykkeiden rajauksia tarkennetaan. Joitakin kaavaluonnoksessa olleita uusia turpeenottoalueita on tarpeen jättää vesistö- ja luontovaikutusten vuoksi pois, mutta tilalle otetaan uusia luonnonympäristön osalta tutkittuja soita.

KUNNAT

Hämeenkyrön kunta (20)

Hämeenkyrön kunnasta toimitetaan juomavettä Länsi-Pirkanmaalle. Vedenottamot sijaitsevat Ulvaanharjulla, esitettyjen tuotantoalueiden välittömässä läheisyydessä. Tuotantoalueiksi osoitetut alueet sijaitsevat harjun pohjavettä korkeammalla tasolla. Tuotantoalueiden aluerajausta ei ole selkeästi perusteltu selvitysaineistossa. Pelkkä suunnittelumääräys ei riitä turvaamaan pohjavesien laatua.

Vaihemaakuntakaavassa tulee selvittää ja arvioida vaikutukset pohjaveteen, pintaveisiin ja ottoalueen lähistöllä sijaitseviin järviin. Lisäksi esitettyjen turvetuotantoalueiden vaikutus läheisyydessä sijaitsevaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvaan Ulvaanharjuun tulee selvittää.

Kaavamääräyksessä on lisäksi edellytettävä, että Hämeenkyröön esitettävien turvetuotantoalueiden ympäristölupahakemuksissa tulee kiinnittää erityistä huomiota vaikutuksiin pohjaveden laatuun ja pohjaveden muodostumisalueisiin ja niiden muutoksista aiheutuviin ympäristövaikutuksiin.

Vastine:

Kaavassa osoitettujen, turvetuotannon kannalta tärkeiden vyöhykkeiden aluerajaukset perustuvat nykyiseen turpeenottoon sekä alueella olevaan, tutkittuun turvetuotantopotentiaaliin. Lisäksi aluerajauksissa on huomioon otettu tiedossa olevat luontoarvot, pohjavesialueet, vesistöt, asutus sekä ulkoilu- ja virkistysarvot.

Ulvaanharjun pohjavedenpinnan havaintotietojen (Pirkanmaan ympäristökeskus), alueen maanpinnan korkeustietojen ja ojien valumasuuntien sekä pohjaveden muodostumisalueen määrittelyiden perusteella ei ole syytä olettaa, että vyöhykkeeseen EO /tu 18 sisältyvillä suoalueilla olisi pinta- tai pohjavesien osalta luontaista virtausyhteyttä Ulvaanharjuun. Näin ollen alueen mahdollisella turvetuotannolla ei myöskään olisi vaikutusta Ulvaanharjun pohjaveteen. Pohjavesivaikutuksia tullaan tarkastelemaan vielä kaavaehdotuksen pohjaksi laadittavassa vaikutusten arvioinnissa.

Kaavaehdotuksen pohjaksi laaditaan erilliselvityksenä arvio kaavan vesistövaikutuksista. Selvityksen toteuttaa Pirkanmaan ympäristökeskus. Kaavaehdotuksen pohjaksi toteutetaan lisäksi erilliselvitys vaikutuksista Natura 2000 -verkostoon kuuluviin alueisiin. Myös vaikutuksia turvetuotannon kannalta tärkeiden vyöhykkeiden lähelle sijoittuviin pohjavesialueisiin tullaan tarkastelemaan.

Ympäristölupaprosessia säätelee ympäristönsuojelulaki (4.2.2000/86). Lainsäädäntö edellyttää, että lupaharkinnan yhteydessä selvitetään mm. hakemuksen kohteena olevan turvetuotantoalueen vaikutukset vesistöihin ja pohjavesiin. Näin ollen kaavassa ei ole tarpeen tältä osin asettaa määräyksiä.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä erityisiä toimenpiteitä. Mm. Ulvaanharjun pohjavesialueeseen ja Natura 2000 -alueeseen kohdistuvia vaikutuksia tarkastellaan kaavan vaikutusten arvioinnin yhteydessä. Kaavaehdotuksen laadinnan pohjana on lisäksi erillinen vesistövaikutusselvitys.

Ikaalisten kaupunki (41)

Kaupungin omien selvitysten perusteella ei ole erityistä estettä turvetuotannon ohjaamiseen vaihemaakuntakaavaluonnoksen osoittamille vyöhykkeille. Kaavaprosessin aikana uusiksi turvetuotantoalueiksi osoitettavien soiden yksityiskohtaisessa selvittämisessä on kuitenkin tärkeää varmistaa, että hyvien pinta- ja pohjavesien laatu turvataan turpeenottoalueiden läheisyydessä.

Vastine:

Kaavaehdotuksen laadinnan pohjaksi tullaan tarkastelemaan vaikutuksia pohjavesimuodostumiin. Tältä pohjalta saattaa olla perusteltua tehdä muutoksia joidenkin turvetuotannon kannalta tärkeiden vyöhykkeiden rajauksiin.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä erityisiä toimenpiteitä. Vaikutusten arvioinnin (mm. vaikutukset pohjavesimuodostumiin) perusteella tarkistetaan tarvittaessa turvetuotannon kannalta tärkeiden vyöhykkeiden rajauksia.

Kihniön kunta (27)

Turve on kotimainen energialähde, jonka käyttö on energihuollon normaali- ja poikkeusaikojen varmuuden ja energiarakenteen monipuolisuuden kannalta tärkeää. Turpeen käytöllä on huomattavaa työllisyys- ja aluepoliittista merkitystä etenkin Kihniö - Parkano alueelle. Turpeen suosimista energialähteenä tukee jo osaltaan myös Pirkanmaan omat strategiat bioperäisten polttoaineiden lisäämisestä energiatuotannossa.

Suunnittelun lähtökohdissa on otettu kiitettävästi huomioon paikallinen alueiden käyttö ja aluerakennetta ylläpitävä luonnon monimuotoisuus. Kihniö - Parkanon alue on turvetuotannon alueellinen edelläkävijä ja siten maakunnallisesti merkittävä turveenergian tuotantoalue. Kihniön kunnanhallitus pitää vaihemaakuntakaavan esitystä uusista turpeenottoalueista hyvänä ja painottaisi myös tulevaisuudessa Kihniö - Parkano alueen turpeenottoalueita erilaisissa maankäyttöä ohjaavissa suunnitelmissa ja kaavoituksissa. Edellistä tukee Parkanon rautatieaseman otollinen sijainti turpeen jatkokuljetuksille.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä toimenpiteitä.

Lempäälän kunta (18)

Lempäälän kunta näkee myönteisenä, että Mantereenrahka Hulausjärven rantavyöhykkeellä ja Salmuksen alue Kangasalan rajalla on jätetty luonnonarvojensa ansiosta alueeksi, jolle turvetuotantoa ei osoiteta. Kunnalla ei ole huomautettavaa valmisteluaineiston suhteen.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä toimenpiteitä.

Punkalaitumen kunta (49)

Punkalaitumen kunnan kannalta haitallisia vaikutuksia saattaa aiheutua lähinnä melu-, pöly- ja liikennehaitasta. Niiden riittävää selvittämistä ja tarvittavien toimenpiteiden tekoa pidetään alueiden vaikutuspiirin asukkaiden ja luontoarvojen kannalta oleellisena.

Vastine:

Kaavassa osoitettavat uudet turpeenottoalueet on pyritty valitsemaan siten, että niiden läheisyydessä ei ole merkittävässä määrin asutusta. Suojelualueiden ja Natura 2000 -verkoston välittömään läheisyyteen ei myöskään ole kaavassa osoitettu uusia turpeenottoalueita. Tällä on pyritty varmistumaan siitä, ettei kaavan toteuttamisella heikennettäisi ko. kohteiden suojeluarvoja tai aiheutettaisi merkittävää haittaa asutukselle.

Kaavaehdotuksen pohjaksi tullaan laatimaan erillisselvitys kaavan vaikutuksista Natura 2000 -verkostoon kuuluviin alueisiin. Kaavaehdotukseen merkittävien, uusiksi turpeenottoalueiksi osoitettavien soiden luontoarvot on selvitetty kesän 2009 aikana. Kaavaehdotukseen merkitään vain ne kohteet, joissa ei selvitysten perusteella ole erityistä huomiota vaativia tai suojelua edellyttäviä luontoarvoja.

Turvetuotannon käynnistäminen edellyttää ympäristölupaa, jonka yhteydessä tarkastellaan yksityiskohtaisemmin suunnitellusta turvetuotannosta ympäristölle aiheutuvia haittoja.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä erityisiä toimenpiteitä. Kaavan vaikutukset selvitetään jatkotyössä.

Sastamalan kaupunki (43)

Sastamalan kaupungin kannalta haitallisia vaikutuksia saattaa aiheutua lähinnä melu-, pöly- ja liikennehaitasta. Näiden riittävää selvittämistä ja tarvittavien toimenpiteiden tekoa pidetään alueiden vaikutuspiirin asukkaiden ja luontoarvojen kannalta oleellisena.

Turvetuotannon kannalta tärkeän vyöhykkeen nro 19 rajausta sekä Aurasuon uuden turpeenottoalueen merkitsemistä kaavaan tulee harkita kriittisesti. Aurasuo sijaitsee niin lähellä virkistyskäytön kannalta merkittävää Houhajärveä, että turpeenoton haitallisia vaikutuksia järven herkkään tilaan, sen luontoarvoihin, virkistyskäyttöön ja

lähiseudun asukkaille on vaikea täysin torjua. Turpeenottovyöhykkeen rajausta taas kattaa sisäänsä Houhajärven koko kaakkoispään. Vyöhykkeen rajauksessa tulee huomioida vireillä oleva Houhajärven osayleiskaava.

Vastine:

Kts. edellä oleva vastine Punkalaitumen kunnan lausuntoon.

Sastamalan kaupungilta on saatu käyttöön alustava suunnitelma Houhajärven rantojen maankäytöstä. Alustavissa kaavasuunnitelmissa on Houhajärven lounaisrannalle, 400 metrin säteelle Aurasuosta merkitty 8 loma-asunnon paikkaa sekä yksi asuinkiinteistö. Näistä ilmeisesti kaikki on olemassa olevia asuntoja. Kolme lähintä lomakiinteistöä sijaitsee noin 250 metrin etäisyydellä suosta. Asuinkiinteistö on varustettu lisäksi matkailupalvelujen merkinnällä.

400 metrin etäisyydellä suosta sen länsi- ja eteläpuolella sijaitsee lisäksi 2-3 olemassa olevaa asuinkiinteistöä.

Suon ja asutuksen välissä on metsää. Houhajärven rannassa olevien kiinteistöjen ja suo välissä on lisäksi maastossa harjanne. Metsä ja harjanne ehkäisevät mahdollisesta turvetuotannosta aiheutuvien melu- ja pölyhaittojen leviämistä. Haittoja voidaan vähentää myös tuotannon suunnittelulla ja ajoituksella, joihin liittyvät kysymykset ratkotaan ympäristöluvan yhteydessä.

Turvetuotantokäyttöön otettaessa Aurasuo mahdolliset vesistövaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti suon läpi kulkevaan pieneen jokeen. Joki virtaa poispäin Houhajärvestä ja näin ollen suon mahdollisella turvetuotannolla ei olisi suoraa vesistövaikutuksia Houhajärveen.

Kesällä 2009 toteutetun luontoinventoinnin yhteydessä ei Aurasuolta havaittu erityisesti suojeltavaksi tai uhanalaiseksi säädettyjä lajeja, kohteita tai luontotyyppejä.

Aurasuon turvetuotantokäytöstä tulee aiheutumaan jonkin asteisia haittoja lähiasutukselle ja ympäristön virkistyskäytölle. Tässä yhteydessä arvioituna, kun otetaan huomioon mahdollisuudet ehkäistä haittoja tuotannon suunnittelulla ja ajoituksella, eivät vaikutukset muodostu välttämättä merkittäviksi. Näin ollen Aurasuo pidetään kaavan jatkovalmistelussa mukana. Sen osalta tullaan kuitenkin korostetusti kiinnittämään huomiota asumiseen ja virkistyskäyttöön kohdistuviin vaikutuksiin. Vaikutusten arvioinnin osalta on tarpeen tehdä yhteistyötä Sastamalan kaupungin kanssa, erityisesti liittyen Houhajärven osayleiskaavan valmisteluun.

Turvetuotannon kannalta tärkeän vyöhykkeen EO/tu 19 rajausta tarkistetaan siten, että Houhajärvi rajataan sen ulkopuolelle.

Toimenpiteet:

Korjataan vyöhykkeen 19 rajausta.

Aurasuon osalta kiinnitetään kaavan jatkovalmistelussa korostetusti huomiota niihin vaikutuksiin, joita mahdollisella turvetuotannolla olisi lähiympäristön asutukseen ja virkistyskäyttöön. Mm. vaikutusten arvioinnin osalta tehdään yhteistyötä Sastamalan kaupungin kanssa.

Vesilahden kunta (40)

Tausta-aineistosta tulisi löytyä tarkemmat rajaukset uusista turvetuotantoon soveltuvista alueista. Vesilahden puolelta on esitetty turvetuotantoon varattavaksi alueeksi Töyräskorpea (EO 20/30). Töyräskorpi ei sovellu turvetuotantoalueeksi niin kauan kuin alueella toimii ampumarata. Ampumaradalle myönnetty ympäristölupa on voimassa toistaiseksi.

Vastine:

Kaavaehdotusvaiheessa kaavakartalle merkityt uudet turpeenottoalueet tullaan kuvaamaan tarkemmin, jotta ne on mahdollista paikallistaa. Turpeenottoalueiden aluerajaukset määritellään tarkemmin ympäristöluvan yhteydessä luvan hakijan toimesta. Rajaukseen vaikuttaa mm. turpeen paksuus.

Töyräskorven osoittamisesta turvetuotantokäyttöön on pyydetty kannanotto Erämaan metsästysyhdistykseltä, joka käyttää suon eteläpuolella sijaitsevaa ampumarataa. Radalla suoritetaan karhu ja hirvieläinten metsästyksessä suoritettavia, lakiin perustuvia ampumakokeita. Paikkakunnalla ei ole muuta rataa, missä kyseisiä kokeita voitaisiin suorittaa. Tämän johdosta yhdistys katsoo, että kyseinen alue ei sovellu uudeksi turpeenottoalueeksi.

Vesilahden kunnan lausunnon ja Erämaan metsästysyhdistyksen kannanoton perusteella on syytä epäillä, ettei turvetuotantoa ja ampumaratatoimintaa pystytä alueella helposti sovittamaan yhteen. Toimiminen samalla alueella lisäisi ampumiseen liittyviä riskejä. Ampumarata on kesäaikaan aktiivisessa käytössä. Kun vielä lisäksi ampumaradalla on voimassa oleva ympäristölupa, ja toiminta on mitä ilmeisimmin paikkakunnalle tärkeää, jätetään Töyräskorven alue kaavan jatkovalmistelun ulkopuolelle.

Toimenpiteet:

Kaavaselostukseen lisätään kuvaus kaavaan merkittävistä, turvetuotannon kannalta tärkeistä vyöhykkeistä ja uusista turpeenottoalueista.

Kaavasta jätetään uuden turpeenottoalueen merkintä Töyräskorven (EO-20/30) alueen osalta pois ja samalla tarkistetaan vyöhykkeen rajausta.

Virtain kaupunki (19)

Luonnonarvojen selvittämisen lisäksi yksi olennaisin uusien turvetuotantoalueiden kohdentamisessa huomioitava seikka on vesistövaikutukset. Uusista Virroille esitetyistä kohteista osa sijaitsee sellaisten vesistöjen valuma-alueilla, joilla on ennestään kuormitusta ja vesien nuhraantumista on tapahtunut. Varaus EO-6/13, Rantalanneva (myöh. tarkistettu) sijaitsee Ylä-Havankajärven lähivaluma-alueella. Uutta turvetuotantotoimintaa ei tulisi ohjata näin lähelle vesistöä.

Vastine:

Kaavaehdotuksen pohjaksi laaditaan erillisselvitys kaavan vaikutuksista vesistöihin. Tässä yhteydessä tulevat tarkasteluun myös Virtojen alueen vesistöt.

Ympäristöhallinnon tietojen mukaan Ylä-Havankajärvi on luokiteltu ekologiseen luokkaan hyvä. Sen kokonaisfosforipitoisuus on 37 µg/l, joka on luokiteltu erinomaiseksi. Alustavien selvitystulosten perusteella vesistön valuma-alueella sijaitsevien, kaavaluonnokseen merkittyjen soiden ottamisella turvetuotantokäyttöön olisi vain vähäinen vaikutus järven tilaan. Koska kuitenkin Rantalanneva (EO-6/13) sijaitsee Ylä-Havankajärven välittömässä läheisyydessä, edellyttäisi sen ottaminen turvetuotantokäyttöön vesiensuojelun ja virkistyshaittojen ehkäisemisen osalta erityistä panostusta.

Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmästä saatujen tietojen mukaan Ylä-Havankajärven ympäristössä on 12 vakituista asukasta ja noin 20 loma-asuntoa. Rannan omistajat ovat jättäneet asiasta oman muistutuksensa (nro 24).

Todennäköisten, järven virkistyskäyttöön kohdistuvien haittojen perusteella jätetään Rantalanneva pois vaihemaakuntakaavaehdotuksesta.

Toimenpiteet:

Rantalanneva (EO-6/13) jätetään kaavan jatkovalmistelusta pois. Samalla tarkistetaan vyöhykkeen EO/tu 6 rajausta kyseisellä kohdalla.

NAAPURIMAAKUNNAT

Etelä-Pohjanmaan liitto (32)

Etelä-Pohjanmaan liitto tuo esiin lausunnossaan, että uusiksi turpeenottoalueiksi osoitettavien soiden luonnonarvot selvitetään yksityiskohtaisesti niin kuin vaihekaavaselostuksessa todetaankin. Erityisesti luonnontilaiset suot ja luontoarvoiltaan muuttumattomat suot olisi syytä jättää turpeenoton ulkopuolelle.

Vesistöjen tila pyritään ottamaan huomioon valuma-aluekohtaisesti perustuen vesistöjen tilaa koskeaan selvitykseen, mikä on hyvä lähtökohta vesistövaikutusten kokonaisvaltaiselle huomiointille ja haitallisten vaikutusten minimoinnille. Erityisesti Virtain ja Kihniön kuntien alueilla olevat turpeenottoalueet vaikuttavat myös Etelä-Pohjanmaan ja Seinäjoen kaupungin läpi virtaaviin Seinäjoen ja Kyrönjoen vesistöihin. Niiden osalta tulisi myös huomioida Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan turpeenottoa koskevat valuma-alueittaiset suunnittelumääräykset ja turpeenottovyöhykkeet sekä Länsi-Suomen ympäristökeskuksen Etelä-Pohjanmaan vesistöjen tilaa koskeva selvitys.

Lisäksi turpeen roolia energialähteenä olisi hyvä tarkastella myös osana ilmastonmuutosta.

Vastine:

Kaavaluonnoksessa osoitettujen uusien turpeenottoalueiden luontoarvot on selvitetty kesän 2009 aikana. Selvityksen tulokset raportoidaan syksyn 2009 aikana ja ne ovat kaavaehdotuksen laadinnan pohjana. Lähtökohtana on, että luonnontilaisille ja luontoarvoiltaan muuttumattomille soille ei osoiteta kaavassa turvetuotantoa.

Vesistövaikutusselvitys valmistuu syksyn 2009 kuluessa ja sen tulokset otetaan huomioon kaavaehdotuksen laadinnassa. Vaikutusarvioinnissa tarkastellaan erikseen myös niitä vesistöjä Etelä-Pohjanmaan maakunnan puolella, joihin vaihemaakuntakaavalla saattaa olla vaikutusta. Etelä-Pohjanmaan liiton lausunnossaan esille ottamat tekijät otetaan arvioinnissa huomioon.

Turvetuotannon maakuntakaavoitus perustuu valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, joiden yhteydessä on otettu kantaa myös ilmastokysymyksiin. Maakuntakaavalla ei ratkaista turpeen käyttötarkoitusta, jolla voi olla merkittävää vaikutusta arvioitaessa turpeen ilmastovaikutuksia, vaan pyritään ainoastaan ohjaamaan turvetuotantoa ympäristön ja suoluonnon kannalta soveliaille alueille. Turpeen käytön vaikutuksia kansallisesti asetettuihin ilmastotavoitteisiin ei näin ollen ole perusteltua käsitellä erityisemmin vaihemaakuntakaavan laatimisen yhteydessä. Ilmastokysymyksiä tarkastellaan kaavassa kuitenkin maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämässä kaavan vaikutusten arvioinnissa.

Toimenpiteet:

Lausunnossa esille nostetut tekijät otetaan huomioon tekeillä olevassa vesistövaikutusselvityksessä. Arvioinnit ulotetaan myös Etelä-Pohjanmaan puolelle. Arvioinnin tulokset ohjaavat kaavan jatkovalmistelua.

Keski-Suomen liitto (45)

Kaavan laadintamenetelmä ja -prosessi ovat maakuntakaavan yleispiirteisyys huomioon ottaen tarkoitukseen soveltuvia. Turvetuotantovyöhykkeiden osalta selvitysten riittävyys on syytä varmistaa vahvistavalta viranomaiselta ennen kaavan hyväksymiskäsittelyä, sillä ministeriö on viimeaikaisissa vahvistuspäätöksissään edellyttänyt yleispiirteiseksi tarkoitetuilta kaavamerkinnöiltä huomattavan perusteellisia selvityksiä.

Kaava-aineistosta saa sen käsityksen, ettei kaavalla saavuteta sille asetettua määrällistä tavoitetta.

Turvetuotanto-alueiden vesistövaikutuksissa korostuu usein humus- ja kiintoainekuormitus. Vesistövaikutusten arvioinnissa voisi harkita niidenkin arviointia fosforikuormituksen lisäksi.

Pohjavesivaikutuksista on kaavaselostuksessa todettu, ettei turvetuotantovarauksilla ole vaikutuksia vesienhankintakäytössä oleviin pohjavesialueisiin. Vaikutusarvioinnin tulisi koskea kaikkia pohjavesialueita, ei pelkästään nyt käytössä olevia.

Vastine:

Vaihemaakuntakaavan määrälliseksi tavoitteeksi on asetettu nykyisen tuotantotason turvaaminen, mikä tarkoittaa sitä, että uutta tuotantoalaa tulisi saada käyttöön nykyistä vastaava määrä, noin 2500 ha, vuoteen 2030 mennessä. Tämä määrä tuotantoalaa on löydettävissä kaavaluonnoksessa esitetyiltä, turvetuotannon kannalta tärkeiltä vyöhykkeiltä. Tämän lisäksi uutta turvetuotantopotentiaalia on mm. Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa osoitetuilla turvetuotantoalueilla sekä vaihemaakuntakaavassa esitetyillä turpeenottoalueilla (EO), joilla on jo lupa turvetuotantoon. Kaavan määrälliset tavoitteet ovat siis saavutettavissa.

Humus- ja kiintoainekuormituksen lisääntymistä tullaan arvioimaan karkealla tasolla erillisselvityksenä tuotettavassa vesistövaikutusten arvioinnissa.

Kaavaehdotuksen pohjaksi tullaan tarkastelemaan kaikkia pohjavesimuodostumia.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä erityisiä toimenpiteitä. Kaavaselostusta täydennetään tarkennetulla laskelmalla kaavassa osoitetun turvetuotantoalan mitoituksesta. Vesistövaikutusselvityksessä tarkastellaan myös humus- ja kiintoainekuormitusta. Kaikki pohjavesimuodostumat huomioidaan kaavaehdotuksen valmistelussa.

Päijät-Hämeen liitto (39)

Pirkanmaan turvetuotantoalueita koskeva vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen aineisto perustelee aluevarauksia hyvin energiatarpeen ja soiden suojelutarpeen näkökulmista. Päijät-Hämeessä ei ole vielä selvitetty turvetuotantoalueiden käyttötarpeita samalla tarkkuudella eikä Päijät-Hämeen ja Pirkanmaan raja-alueille ole esitetty turvetuotantoalueita, joilla olisi vaikutusta Päijät-Hämeen maakuntakaavassa esitettyyn maankäyttöön.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä toimenpiteitä.

Satakuntaliitto (25)

Ei huomautettavaa lausunnolla olevasta aineistosta. Esitetyt alue-varaukset tukevat monelta osin Satakunnan maakuntakaavaehdotuksessa esitettyjä turvetuotannon aluevarauksia. Turvetuotantovyöhykkeiden (EO/ tu 11 ja EO/ tu 9) länsiosat rajautuvat osittain Satakunnan puolella sijaitseviin Natura-alueisiin. Satakunnan maakuntakaavaehdotuksessa alueille on osoitettu luonnonsuojelualuevaraus.

Vastine:

Kaavaehdotuksen laadinnassa otetaan huomioon Satakunnan maakuntakaavaehdotukseen merkityt turvetuotannon aluevaraukset.

Vyöhykkeiden EO/ tu 11 ja EO/ tu 9 rajauksia tarkistetaan mm. kesän 2009 luontoselvitystietojen pohjalta. Kaavaehdotuksen pohjaksi tullaan laatimaan erillinen selvitys vaikutuksista Natura 2000 -verkoston kohteisiin. Tässä yhteydessä tarkastellaan tarvittaessa myös vaikutuksia lausunnossa mainittuihin Natura -alueisiin.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä erityisiä toimenpiteitä. Kaavaehdotusta varten tarkistetaan vyöhykkeiden EO/ tu 11 ja EO/ tu 9 rajaukset. Alueet sisällytetään tarvittaessa mukaan Natura -arviointiin.

Varsinais-Suomen liitto (47)

Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan kaavamerkinnot eivät ole ristiriidassa Varsinais-Suomen maakuntakaavaehdotuksen kanssa. Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan rajalla olevaan suojeltuun Telkunsuon alueeseen ei kohdistu turvetuotantomerkintöjä.

Liitto toteaa, että Pirkanmaan liitto on selvittänyt riittävästi turvevarojen käyttöä, suo-
luonnon tilaa sekä turvetuotannon vesistövaikutuksia 1. vaihemaakuntakaavan taustaksi.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä toimenpiteitä.

VIRANOMAISET

Hämeen TE-keskus/ kalatalousyksikkö (31)

TE-keskus pitää kaavatyön lähtökohtia ja tavoitteita perusteltuina. Turvetuotantoa on tarve ohjata kokonaisvaltaisesti siten, että sen ympäristöhaitat jäävät mahdollisimman pieniksi.

TE-keskus pitää puutteena sitä, ettei selostuksessa ole lainkaan tarkasteltu turpeenoton ja polton merkitystä ilmastonmuutoksen kannalta. Yleisesti katsotaan, että kestävä energiatalouden tulisi ensisijaisesti perustua uudistuviin energialähteisiin, jollainen turve ei vallitsevan kansainvälisen näkemyksen mukaan ole.

Turvetuotanto on kalatalouden kannalta ongelmallista. Se heikentää kala- ja rapukantoja mm. liettämällä kalojen kutupaikkoja ja rapujen suojakoloja sekä happamoittamalla ja rehevöittämällä vesistöjä. Lisäksi turvemaiden kuivatus äärevöittää vesistöjen virtaamia. Turvetuotannon vaikutukset kohdistuvat useimmin virtaamaltaan pieniin ja ympäristövaikutuksille herkkiin latvavesiin. Eniten turvetuotannosta lienevät kärsineet purotaimenen ja jokiravun kannat.

Vesistövaikutuksia tarkasteltaessa on tarkasteltu ainoastaan fosforikuormitusta ja päädytty siihen, ettei kaavan mukainen turvetuotanto aiheuttaisi vesistöjen tilan heikkenemistä. On kuitenkin selvää, että uusien tuotantoalueiden käyttöönotto merkitsee parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukaisista vesiensuojelutoimista huolimatta sitä, että tuotantoalueiden läheisyydessä olevien pienvesien luonnontila heikkenee. Tämä merkitsee väistämättä paikallisia haittoja myös kala- ja rapukannoille.

Vastine:

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on todettu, että maakuntakaavoituksessa on osoitettava turvetuotantoon soveltuvat suot. Kun samoissa tavoitteissa on otettu kantaa myös ilmastonmuutokseen liittyviin kysymyksiin, voidaan perustellusti katsoa, että ilmastonmuutokseen liittyvät valtakunnalliset linjaukset turvetuotannon osalta on selvitetty valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden hyväksymisen yhteydessä. Maakuntakaavalla ei ratkaista turpeen käyttötarkoitusta, vaan pyritään ainoastaan ohjaamaan turvetuotantoa ympäristön ja suoluonnon kannalta soveliaille alueille. Turpeen käytön vaikutuksia kansallisesti asetettuihin ilmastotavoitteisiin ei näin ollen ole perusteltua käsitellä erityisemmin vaihemaakuntakaavan laatimisen yhteydessä. Ilmastokysymyksiä tarkastellaan kaavassa kuitenkin maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämässä kaavan vaikutusten arvioinnissa. Samassa yhteydessä tullaan tarkastelemaan vaikutuksia myös kala- ja rapukannoille.

Vesistövaikutukset arvioidaan vesistökohtaisesti sillä tarkkuudella, minkä ympäristöhallinnon käytössä olevat tiedot mahdollistavat.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä erityisiä toimenpiteitä. Lausunnossa esille nostetut tekijät otetaan huomioon kaavan jatkotyössä. Kaavan vaikutusten arvioinnissa tarkastellaan ilmastokysymyksiä maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tasolla sekä mm. vaikutuksia kala- ja rapukannoille.

Länsi-Suomen Sotilasläänin Esikunta (23)

Länsi-Suomen Sotilasläänin Esikunnalla ei ole huomautettavaa esitettyihin alueisiin lukuun ottamatta melualuemerkintöjen yhtenäistämistä Satakunnan maakuntakaavaehdotuksen kanssa. Satakunnan maakuntakaavaehdotuksen meluvyöhyke (me2) ulottuu Pirkanmaan puolelle EO/tu -alueen nro 11 kohdalla.

Länsi-Suomen Sotilasläänin Esikunta esittää, että Satakunnan maakuntakaavaehdotuksen melualuemerkinnät määräyksineen ulotetaan myös Pirkanmaan puolelle samalla periaatteella kuin Satakuntaliiton alueella on tehty.

Vastine:

Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaava koskee ainoastaan turvetuotantoa. Siinä ei tulla osoittamaan muita kuin turvetuotantoon liittyviä merkintöjä. Länsi-Suomen Sotilasläänin Esikunnan esille nostama melualue tulee huomioitavaksi kokonaismaakuntakaavan päivittämisen yhteydessä.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä toimenpiteitä kaavan jatkovalmistelun osalta.

Pirkanmaan maakuntamuseo (50)

Turvetuotannon kannalta tärkeiltä vyöhykkeiltä tai uusilta turpeenottoalueilta ei tunneta ennestään kiinteitä muinaisjäännöksiä. Museo viittasi jo osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta antamassaan lausunnossa siihen, että Suomen soista/ suoperäisistä maastoista on löydetty arkeologisia jäännöksiä (ruuhet, paaluasuipaikat, rautakauden ihmisuhrit) ja se on mahdollista myös Pirkanmaalla alueen asutushistoria huomioon ottaen. Tällaiset jäännökset tulevat esille vasta suokerroksia kaivettaessa eikä niiden inventointitasoiseen arkeologiseen paikantamiseen etukäteen ole riittävän käytökelpoisia menetelmiä. Lisäksi soiden reunoilla metsäsaarekkeissa saattaa sijaita kivirakenteita, mistä on esimerkkejä Parkanosta ja Ikaalisista (kiinteinä muinaisjäännöksinä rauhoitetut kivirakenteet ja rakkakuoppa).

Vaihemaakuntakaava on soita koskeva maankäyttösuunnitelma, johon liittyy edeltävän perusteella myös arkeologisen kulttuuriympäristön näkökohta, joka tulee ilmetä kaavasunnitelmasta (vrt. MRL 5 §, kulttuuriarvot alueiden käytön suunnittelussa). Maakuntamuseo ei tässä tapauksessa edellytä vaihemaakuntakaavan johdosta uusien turpeenottoalueiden arkeologista selvitystä. Kaavan informatiivisuuden vuoksi kaavaselistusta tulee kuitenkin vielä täydentää edellä kerrotuilla periaatteilla soihin liittyvistä arkeologisista ominaisuuksista ja todeta, että turvetuotannossa tulee noudattaa muinaismuistolain 14 §:ää, joka velvoittaa ilmoittamaan museoviranomaiselle mahdollisista turpeen nostossa esille tulevista arkeologisista jäännöksistä suokerroksissa ja soiden reunojen saarekkeissa. Kaavaluonnos ja -ehdotus tulee lähettää lausunnolle Pirkanmaan maakuntamuseoon.

Vastine ja toimenpiteet:

Lausunnossa esille nostetut tekijät otetaan huomioon kaavan jatkotyössä. Kaavaselostusta täydennetään esitetyllä tavalla. Kaavaehdotus lähetetään lausunnolle Pirkanmaan maakuntamuseoon.

Pirkanmaan ympäristökeskus (53)

Laadittu Pirkanmaan suoluonnon tila -selvitys on hyvä lähtökohta turvetuotannon maakuntakaavataso sijoittumisen ohjauksessa. Koska merkittävä määrä kaavaluonnoksessa osoitetuista turvetuotantovyöhykkeistä sijoittuu Pirkanmaan suoluonnon tila -selvityksen suoluonnon arvokkaille vyöhykkeille, ei turvetuotannon ja suoluonnon suojelutarpeiden yhteen sovittamisen voida katsoa onnistuneen kaavaluonnoksessa.

”Ympäristökeskus pitää kaavan lähtökohtana sitä, ettei turvetuotannon kannalta tärkeitä vyöhykkeitä osoiteta sellaisille alueille, jotka selvityksessä on todettu suoluonnon suojelun kannalta merkittäviksi vyöhykkeiksi.”

”Luonnonsuojelulain 10 luvun säännökset merkitsevät maakuntakaavoituksessa sitä, että kaavan toteuttamiseen liittyvät hankkeet eivät saa yksistään eivätkä yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittävästi heikentää niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi alueet on sisällytetty Natura 2000-verkoston. Tämän arvioimiseksi tulee kaavassa tehdä Natura-arviointi tai sitä koskevan tarveharkinta. Arvioinnin tulee perustellusti osoittaa, ettei merkittäviä heikennyksiä alueen Natura-kohteille aiheudu.”

”Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen turvetuotannon ja suoluonnon suojelutarpeiden yhteen sovittaminen edellyttää ympäristökeskuksen näkemyksen mukaan suoluonnon arvojen turvaamista osoittamalla arvo-alueet tuotantoalueita vastaavalla tasolla kaavaratkaisussa.” ”Mikäli suoluonnon monimuotoisuuden turvaaminen sitä edellyttää, tulee kaavassa esittää myös selvityksiin perustuvia yksittäisiä uusia suojeluvaroja arvokkaimmille kohteille. Suoluonnon arvokkaimpien alueiden tunnistaminen ja osoittaminen on perusteltua tuotannon ja suojelun tavoitteiden yhteen sovittamisen näkökulmasta. Suojeltavien kohteiden osoittaminen myös havainnollistaa sitä, millaisia vaikutuksia turvetuotantovyöhykkeillä on arvokkaimman suoluonnon kytkeytyneisyyteen. Suoluonnon erityisten arvojen turvaaminen kaavaratkaisussa edellyttää arvokkaiden alueiden tarkempaa selvittämistä jatkotyössä.”

”Turvetuotantoalueiksi on kaavassa osoitettu sellaisia maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joilla on turvetuotantoa ja/tai maakunnallisesti merkittäviä, tutkittuja turvevaroja. Alueiden soveltuvuutta turvetuotantoon ei muilta osin ole selvitetty. Ympäristökeskus katsoo, että turvetuotantoalueiden osalta tulee tehdä selvitys alueen luonnoloista ja -arvoista. Vaikutusten arvioinnin kannalta olennaista lähtötietoa ovat esim. soiden määrä, luonnontila, erityiset luonnonarvot sekä sijoittuminen vyöhykkeelle. Kuvausten ja selvitysten perusteella kaava-aineistossa tulee esittää arvio siitä, millaisia vaikutuksia turvetuotantovyöhykkeen käyttöönotosta aiheutuu suoluonnon tilalle vyöhykkeen vaikutusalueella ja Pirkanmaalla kokonaisuutena.”

”Kaavassa osoitetuista turvetuotantovyöhykkeistä yli puolet sijoittuu alueille, joilla vesistöjen tilan heikentymistä ei enää voida vesienhoidon tavoitteiden mukaan sallia. Näille osoitetun vesistövaikutusten hillintään tarkoitettujen suunnittelumääräyksen merkitys jää epäselväksi tilanteessa, missä ainoa kuormitukseen käytännössä vaikuttava tekijä on turvetuotantoalueen määrä valuma-alueella. Kaavassa tulisikin ensisijaisesti pyrkiä välttämään toiminnan osoittamista alueille, joilla vesistön laatu asettaa toimin-

nalle erityisiä edellytyksiä. Mikäli tämä ei kaikkialla ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, tulee kaavassa etsiä reunaehtoja kyseisten alueiden turvetuotannolle ja osoittaa mitoituksellisia, vesistöjen tilaan liittyviä rajoituksia turpeenotolle. Osoitettavien turvetuotantovyöhykkeiden vesistövaikutuksista tulee esittää kaavassa perustellut arviot.”

”Kaavassa on otettu huomioon valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ohjaus tuotantotoiminnan sijoittamisesta jo ojitetuille tai luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneille soille, millä on merkitystä toimintojen ilmastovaikutukseen. Toisaalta turpeenotolla ja sen poltolla on merkittäviäkin vaikutuksia päästöjen lisäämisessä. Ympäristökeskus katsoo, että valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ilmasto- muutoksen hillinnän näkökulma tulee ottaa osaksi vaihemaakuntakaavan käsittelyä. Kaavassa tulee ottaa myös kantaa siihen, miten tehty ratkaisu täyttää kansallisesti asetetut tavoitteet päästöjen vähennyksen suhteen.”

”Turvetuotanto aiheuttaa huomattavaa raskaan liikenteen lisääntymistä. Liikenteen vaikutukset tulee kaavassa arvioida paitsi ilmastonäkökulmasta myös sen aiheuttamien paikallisten vaikutusten näkökulmasta.”

”Ympäristökeskus katsoo, että suoluonnon turvaamiseen tähtäävät valtakunnalliset tavoitteet edellyttävät, että maakuntakaavassa osoitetaan perusteltujen turvetuotantoon osoittavien vyöhykkeiden ja kohteiden lisäksi suoluonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat vyöhykkeet ja suojelukohteet. Tehdyt yleispiirteiset selvitykset antavat tähän hyvän lähtökohdan. Jatkosuunnittelussa tarkentuvien selvitysten avulla mahdollistetaan paitsi kohdekohtaisten merkintöjen osoittaminen myös kaavan ohjausvaikutuksen lisääminen, mitä ympäristökeskus pitää yhtenä keskeisenä tavoitteena.”

Vastine:

Lainsäädännön mukaan maakuntakaava sisältää yleispiirteisen suunnitelman alueiden käytöstä maakunnassa tai sen osaluueella. Maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Luonnonsuojelulain 7 ja 77 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päätösten sekä 32 §:ssä tarkoitettua maisema-alueita koskevien perustamispäätösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota:

- 1) maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
- 2) alueiden käytön ekologiseen kestävyys;
- 3) ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
- 4) vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväan käyttöön;
- 5) maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- 6) maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- 7) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyteen.

Kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvítettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat.

Vaihemaakuntakaavatyön pohjaksi on laadittu Pirkanmaan suoluonnon tilaa koskeva selvitys. Selvityksen tarkoituksena oli saada kokonaiskuva Pirkanmaan suoluonnosta ja selvittää nykyinen suojelutilanne. Selvityksessä suoluontoon liittyviä arvoja on tarkasteltu suokohtaisella tasolla selvittämällä eri tietolähteistä suoluonnon kannalta arvokkaat suot, joita Pirkanmaalla on selvityksen mukaan yhteensä 287 kpl. Arvokkaat suot on lueteltu vyöhykekohtaisesti selvityksen kohdassa 6.2, Pirkanmaan suoluonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat vyöhykkeet.

Selvityksen liitekartassa 6 esitetty vyöhykerajaus on lähinnä informatiivinen ja ohjeellinen, eikä sitä voida lähtökohtaisesti pitää ohjeena vaihemaakuntakaavan aluerajauksille. Vaihemaakuntakaavan laidinnassa on ohjeellisten suovyöhykkeiden sijaan otettu huomioon vyöhykerajausten pohjana olevat 287 suota. Myös liitekartassa 6 osoitettuja yksittäisiä arvokkaita kohteita voidaan pitää suojelutavoitteiden kannalta suunnittelua ohjaavina, ja ne on otettu kaavaluonnoksen valmistelussa huomioon. Selvityksen vyöhykkeet on otettu kaavaluonnoksen valmistelussa huomioon siten, että luonnoksessa osoitetuilla turvetuotannon kannalta tärkeillä vyöhykkeillä ei pirstota suovyöhykkeitä. Näin on pyritty varmistamaan se, että suovyöhykkeiden sisällä olevien soiden väliset ekologiset yhteydet säilyvät.

Vaihemaakuntakaavan vaikutuksia Natura 2000 – verkostoon on tarkoitus selvittää kaavaehdotusvaiheessa.

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa (VAT) todetaan, että maakuntakaavoituksessa on osoitettava turvetuotantoon soveltuvat suot ja sovitettava yhteen tuotanto- ja suojelutarpeet. Vuonna 2007 vahvistetussa Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa on osoitettu luonnonsuojelulain nojalla suojellut tai suojeltavaksi tarkoitetut alueet (SL) ja kohteet, suojelualueet (S) sekä Natura 2000-alueet. Näihin aluevarauksiin sisältyvät mm. valtakunnallisen soidensuojeluohjelman kohteet Pirkanmaalla.

Vaihemaakuntakaavan pohjaksi laaditussa Pirkanmaan suoluonnon tila -selvityksessä on kartoitettu tiedossa olevat suoluonnon kannalta arvokkaat suot. Näillä soilla voidaan selvitysaineiston perusteella katsoa olevan keskeinen asema soiden lisäsuojelutarpeen arvioimisessa. Selvityksessä mainitut suoluonnon kannalta arvokkaat suot (287 kpl) on otettu huomioon vaihemaakuntakaavaluonnoksen valmistelussa, joten tuotanto- ja suojelutarpeen voidaan katsoa sovitetun yhteen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti. Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa ei todeta, että turvetuotantoa koskevassa maakuntakaava-

vassa on osoitettava uudet suojelualueet vaan edellytetään ainoastaan tuotanto- ja suojelutarpeen yhteensovittamista.

Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma alueiden käytöstä. Kaavatyön tavoitteeksi on valmisteluvaiheen aikana hyväksytty, että selvitystaso vastaa kaavan ohjausvaikutusta. Kaavaluonnoksen uusiksi turpeenottoalueiksi (kohdemerkintä EO-xx/xx) osoitettujen soiden osalta on kesän 2009 aikana selvitetty suoluontoon liittyvät arvot suokohtaisesti. Turvetuotannon kannalta tärkeiden vyöhykkeiden osalta yhteensovittaminen suoluontoon liittyvien luonnonarvojen kanssa tapahtuu yleispiirteisellä tasolla maakuntakaavan perusluonteen mukaisesti ja perustuu Pirkanmaan suoluonnon tila-selvitykseen.

Vesistövaikutuksia arvioi Pirkanmaan ympäristökeskus. Vesistövaikutukset arvioidaan vesistökohtaisesti sillä tarkkuudella, jonka ympäristöhallinnon käytössä olevat aineistot ja tiedot mahdollistavat. Tämän perusteella tehdään johtopäätökset mm. kaavamääräysten osalta.

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on todettu, että maakuntakaavoituksessa on osoitettava turvetuotantoon soveltuvat suot. Kun samoissa tavoitteissa on otettu kantaa myös ilmastomuutoksen hillintään liittyviin kysymyksiin, voidaan perustellusti katsoa, että ilmastomuutokseen liittyvät valtakunnalliset linjaukset turvetuotannon osalta on maakuntakaavatasolla selvitetty valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden hyväksymisen yhteydessä. Maakuntakaavalla ei ratkaista turpeen käyttötarkoitusta, jolla voi olla merkittävää vaikutusta arvioitaessa turpeen ilmastovaikutuksia, vaan pyritään ainoastaan ohjaamaan turvetuotantoa ympäristön ja suoluonnon kannalta soveliaille alueille. Turpeen käytön vaikutuksia kansallisesti asetettuihin ilmastotavoitteisiin ei näin ollen ole perusteltua käsitellä erityisemmin vaihemaakuntakaavan laatimisen yhteydessä.

Liikenteelliset vaikutukset esim. tieverkon osalta arvioidaan kaavaehdotuksen laadinnan yhteydessä yhteistyössä Tiehallinnon kanssa.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä erityisiä toimenpiteitä. Liikenteelliset vaikutukset sekä vaikutukset Natura 2000 -verkostoon arvioidaan kaavan jatkotyössä. Kaavan vaikutusten arvioinnissa tarkastellaan lisäksi mm. kaavassa osoitettavien, turvetuotannon kannalta tärkeiden vyöhykkeiden vaikutuksia maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla.

Puolustusvoimien johtamisjärjestelmäkeskus (54)

Etelä-Suomen Johtamisjärjestelmäkeskus on todennut, ettei heillä ole kommentoitavaa.

Länsi-Suomen Johtamisjärjestelmäkeskus on todennut, että merkittyjen turvetuotantoalueiden välittömässä läheisyydessä tai jopa alueilla kulkee jonkin verran Puolustusvoimien joko omistamia tai vuokraamia siirtoverkkoyhteyksiä (valokaapeleita). Näitä koskevien alueiden kaivutyöt joudutaan huomioimaan urakoitsijan toimesta silloin kun siellä toimenpiteisiin ryhdytään. Lausunnossa mainitaan neljä kohdetta, joilla kaapeleita esiintyy.

Vastine:

Valokaapeleista on perusteltua lisätä maininta kaavaselistukseen, jotta kaapelit otetaan myöhemmin huomioon ympäristölupamenettelyssä.

Toimenpiteet:

Tiedot valokaapeleiden sijainnista kirjataan kaavaselistukseen.

Tiehallinto/ Hämeen tiepiiri (42)

Maankäytön kehittäminen mukaan lukien maa-ainesten otto pääteiden ympäristössä ei saa aiheuttaa pitkämatkaiselle valtakunnalliselle liikenteelle liikenneturvallisuus- eikä sujuvuushaittoja. Pääsääntöisesti pääteille ei sallita uusia liittymiä. Jos maankäyttö kuten maa-ainesten otto tarvitsee uusia liittymiä pääteiltä, voidaan edellyttää huomattaviakin liittymä- ja päätiejärjestelyjä.

Maakuntakaava on pääsääntöisesti ainoa kaavataso, missä maa-ainestenottoalueita suunnitellaan laajemmin kytkeytyen muuhun yhdyskuntarakenteeseen kuten tieverkkoon. Tämän vuoksi jo maakuntakaavavaiheessa olisi tarkoituksenmukaista selvittää yleispiirteisesti uusien turpeenottoalueiden kulkuyhteyksien toteuttamismahdollisuus.

Turvetuotannon vyöhykemerkinnän suunnittelumääräyksissä pitäisi olla määräys (lausunnossa kuvattujen) turpeenoton liikenteellisten vaikutusten selvittämistarpeesta (mm. toiminnan liikennemäärät, liittymäjärjestelyt, tieverkon kunto, liikenneturvallisuus, suoja-alueet).

Tiehallinnolla ei ole mahdollisuuksia toteuttaa eikä suunnitella maankäytön kehittymisestä ja maa-ainesten otosta aiheutuvia liikenneverkon investointeja kuten uusia maankäyttöliittymiä tai maanteiden parantamista. Maankäytön laajenemisesta ja kehittämisestä sekä maa-ainesten ottamisesta aiheutuvien liikenneverkon huomattavienkin investointien suunnittelu ja toteuttaminen jää pääasiassa muiden tahojen vastuulle.

Tiehallinto haluaa olla aktiivisesti mukana Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavatyössä ja tulevaisuudessa myös ohjata turpeenottoalueiden tarkempaa suunnittelua niihin liittyvien liikenteellisten selvitysten tekemisessä.

Vastine:

Uusien turpeenottoalueiden liikenteellistä saavutettavuutta on alustavasti tarkasteltu kaavaluonnoksen valmistelun yhteydessä. Kaavan jatkotyössä tarkasteluita on tarpeen tarkentaa. Tältä osin tehdään yhteistyötä Tiehallinnon kanssa. Suunnittelumääräystä on perusteltua tarkentaa lausunnon perusteella.

Toimenpiteet:

Turpeenottoalueiden saavutettavuutta ja mahdollisesti tarvittavien kulkuyhteyksien toteuttamista tarkastellaan kaavan jatkotyössä. Tämä tehdään yhteistyössä Tiehallinnon kanssa. Suunnittelumääräystä tarkennetaan liikenteellisten vaikutusten selvittämistarpeiden osalta.

YRITYKSET, YHDISTYKSET

Energiateollisuus ry (16)

Polttoainehuollon omavaraisuuden ylläpito on tärkeää pohjoisen sijaintimme, mutta myös laajemmin huoltovarmuuden ja teollisuuden tuotantomahdollisuuksien takia. Turve on kotimainen polttoaine, jonka käyttö sähkön- ja lämmöntuotannossa tulee jatkossakin olemaan keskeisellä sijalla. Turve voi ehkä tulevaisuudessa olla myös liikennepolttoaineen merkittävä raaka-aine.

Turve soveltuu hyvin energialaitosten monipolttoainekattiloihin. Turpeen kyky neutraloida metsähakkeen maa-alkaleja rikkidioksidin sitomiseksi korostuu kiristyvien ympäristönormien myötä. Turve on kotimaisista polttoaineista ainoa, jota voidaan varastoida merkittävässä määrin.

Pirkanmaan energiateollisuudessa on asetettu turpeen käytön lisäämistavoite energialähteenä seitsemästä yhdeksään prosenttiin. Suuri turpeen käytön lisäys kohdistuisi teollisuuden ja yhdyskuntien lämpöä ja sähköä tuottaviin yhteistuotantovoimalaitoksiin. Pohjois-Pirkanmaalla on lisäksi useita kaukolämpölaitoksia, joille turve on pääpolttoaine. Turpeen käyttö Sisä-Suomen teollisuuden ja kaupunkien kaukolämpöä ja sähköä tuottavien yhteistuotantovoimalaitosten polttoaineena on niin merkittävä, että sen saatavuus on turvattava pitkälle tulevaisuuteen. Myös huoltovarmuuskeskus on muistuttanut turvetuotannon turvaamisen merkityksestä pitkän aikavälin suunnittelussa.

Energiateollisuus ry:n mielestä Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaava ei täytä em. odotuksia turvetuotannon turvaamisesta tuleville vuosikymmenille. Ehdotettu vaihekaavoitus turvaisi Pirkanmaalla turvetuotannon lähinnä nykytasolla. Uusia polttoturpeen tuotantoaloja tulisi varata vaihekaavaan nykyistä enemmän, jotta Pirkanmaalla turpeen käyttöä voitaisiin lisätä suunnitellulla tavalla. Lisäksi turvetuotannosta poistuu soita noin 120 ha/ a. Myös mahdolliset myöhemmät Ympäristöministeriön rajaukset tuotantoalueiden varauksiin johtavat entistä suurempaan turpeen tuontiin Pohjanmaan alueelta.

Energiateollisuus ry pitää tärkeänä, että maakuntakaavoitukseen voitaisiin merkitä energiantuotantolaitosten tarpeisiin sellaiset käyttökelpoiset pienehkötkin suoalat, joista olisi kohtuullinen etäisyys ja kulkuyhteys laitoksille. Lisäksi pitäisi voida varta suoaloja ehdollisena turvetuotantoon sen varalta että mahdollinen uudenlainen luokitus kasvihuonekaasujen ja ilmastopolitiikan kannalta mahdollistaisi myöhemmin polttoturpeen tuotannon ko. alueilta.

Maakuntatason vaihekaavoituksessa turpeen tarveselvitys muodostaa rungon tehtäville varauksille. Eräissä maakunnissa voi toisaalta olla turvetuotantoon soveltuvia alueita niukasti, joten ohjaavuus voi olla päinvastoin aluelähtöinen. Pirkanmaan pohjoisosiin voidaan lisätä useita turvetuotantosoita omavaraisuuden kasvattamiseksi. Turvautuminen Pohjanmaan turvevaroihin aiheuttaa Etelä-Pohjanmaalla turhaa liikennekuormitusta.

Turpeen tarvekartoituksen linkittäminen maakuntakaavoitustyöhön aiheuttaa käytännössä jonkin verran ongelmia. Teollisuuden ja yhdyskuntien energiayritysten sekä

kaavoittajan välistä yhteistyötä lisäämällä saadaan kaavoittajalle tarkennettua tietopohjaa yhdyskuntien ja teollisuuden tarvitsemista turvemääristä.

Energiateollisuus ry on kokenut aluehallinnossa maakuntakaavoituksen ja aluesuunnittelun kovin irralliseksi toiminnanharjoittajien tarpeista ja näkökulmista. Tämä pätee erityisesti energiayritysten omaan turvetuotantoon ja suovarauksiin sekä korkeajännitteisten voimalinjojen suunnitteluun. Energiayritysten vaikutusmahdollisuus on tois-
taiseksi hyvin rajallista. Tämä johtaa kokonaistaloudellisen tarkastelun puuttumiseen, jota voidaan pitää hyvin huolestuttavana kehityssuuntana.

Vastine:

Vaihemaakuntakaavan määrälliseksi tavoitteeksi on asetettu nykyisen tuotantotason turvaaminen, mikä tarkoittaa sitä, että uutta tuotantoalaa tulisi saada käyttöön nykyistä vastaava määrä, noin 2500 ha, vuoteen 2030 mennessä. Tämä määrä tuotantoalaa on löydettävissä kaavaluonnoksessa esitetyiltä, turvetuotannon kannalta tärkeiltä vyöhykkeiltä. Tämän lisäksi uutta turvetuotantopotentiaalia on mm. Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa osoitetuilla turvetuotantoalueilla sekä vaihemaakuntakaavassa esitetyillä turpeenottoalueille (EO), joilla on jo lupa turvetuotantoon.

Kaavan jatkosuunnittelussa selvitetään mahdollisuus lisätä kohdemerkinnällä uusiksi turpeenottoalueiksi (EO-xx/xx) osoitettavien soiden määrää.

Turvetuotannon edellytykset selvitetään lainsäädännön mukaan ympäristölupamenettelyllä. Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavalla ei ole tarkoitus ratkaista turvetuotantoa Pirkanmaalla kokonaisuutena. Maakuntakaavatasolla on perusteltua keskittyä sellaisten laaja-alaisten ja merkittävämpien tuotantoaluekokonaisuuksien selvittämiseen, joille tuotantoa olisi toivottavaa suunnata ympäristöarvojenkin näkökulmasta. Pienehköjen, energialaitosten lähellä sijaitsevien soiden soveltuminen turvetuotantoon on perusteltua tehdä käyttäjien toimesta ympäristölupamenettelyn avulla. On huomattava, että vaihemaakuntakaava ei estä turvetuotantoa kaavassa esitettyjen aluevarauksien ulkopuolella.

Kaavaluonnoksen laadinnan aikana järjestetyissä sidosryhmäta-
paamisissa eri tahoilla oli mahdollisuus esittää näkökantojaan. Joulukuussa 2008 järjestettyyn osallistapaamiseen oli kutsuttu edustaja myös Energiateollisuus ry:stä. Osallistapaamisia on tarkoitus jatkaa ja mm. niiden yhteydessä on mahdollisuus tiedon vaihtoon puolin ja toisin.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä erityisiä toimenpiteitä. Lausunnossa esitetyt näkemykset otetaan jatkosuunnittelussa huomioon. Kaavaselvityksestä täydennetään tarkennetulla laskelmalla kaavassa osoitetun turvetuotantoalan mitoituksista. Jatkosuunnittelussa selvitetään mahdollisuus lisätä kohdemerkinnällä uusiksi turpeenottoalueiksi (EO-xx/xx) osoitettavien soiden määrää. Energia-alan toimijoita tullaan tapaamaan kaavan jatkovalmistelun aikana.

Metsähallitus (36)

Kaavassa nyt esitetyt yksittäiset suot ovat huolella valittuja ja noudattavat uusien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden linjauksia.

Kaavaluonnoksessa uusien aluevarauksien tarpeeksi on arvioitu vähintään 5000 ha. Turvetuotannon kannalta tärkeillä vyöhykkeillä sijaitsevia uusia turvetuotantoalueita on kuitenkin vain vajaa 2200 ha. Puuttuvan määrän löytymisestä vyöhykemerkinä-alueilta ei kuitenkaan ole esitetty minkäänlaisia arvioita.

Metsähallituksella ei ole tässä vaiheessa kantaa sellaisista valtion alueista, joilla olisi hyödynnettävää turvetuotantopotentiaalia. Vaihemaakuntakaavalla ei tule estää turvetuotannon aloittamista turvetuotannon kannalta tärkeiden vyöhykkeiden ulkopuolella, mikäli turvetuotantoon soveltuvia alueita löytyy myöhemmin tehtävissä lisäselvityksissä.

Vastine:

Vaihemaakuntakaavan määrälliseksi tavoitteeksi on asetettu nykyisen tuotantotason turvaaminen, mikä tarkoittaa sitä, että uutta tuotantoalaa tulisi saada käyttöön nykyistä vastaava määrä, noin 2500 ha, vuoteen 2030 mennessä. Tämä määrä tuotantoalaa on löydettävissä kaavaluonnoksessa esitetyiltä, turvetuotannon kannalta tärkeiltä vyöhykkeiltä. Tämän lisäksi uutta turvetuotantopotentiaalia on mm. Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa osoitetuilla turvetuotantoalueilla sekä vaihemaakuntakaavassa esitetyillä turpeenottoalueilla (EO), joilla on jo lupa turvetuotantoon. Kaavan määrälliset tavoitteet ovat siis saavutettavissa.

Vaihemaakuntakaava ei estä turvetuotantoa kaavassa esitettyjen aluevarauksien ulkopuolella.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä erityisiä toimenpiteitä. Kaavaselostusta täydennetään tarkennetulla laskelmalla kaavassa osoitetun turvetuotantoalan mitoituksesta.

Metsäliitto-konserni Energia (51)

Polttoainehuollon omavaraisuuden ylläpito on tärkeää pohjoisen sijaintimme, mutta myös laajemmin huoltovarmuuden ja teollisuuden tuotantomahdollisuuksien takia. Turve on kotimainen polttoaine, jonka käyttö sähkön- ja lämmöntuotannossa tulee jatkossakin olemaan keskeisellä sijalla. Turve voi ehkä tulevaisuudessa olla myös liikennepolttoaineen merkittävä raaka-aine.

Turve soveltuu hyvin energialaitosten monipolttoainekattiloihin. Turpeen kyky neutraloida metsähakkeen maa-alkaleja rikkidioksidin sitomiseksi korostuu kiristyvien ympäristönormien myötä. Turve on kotimaisista polttoaineista ainoa, jota voidaan varastoida merkittävässä määrin.

Pirkanmaan energiastrategiassa on asetettu turpeen käytön lisäämistavoite energialähteenä seitsemästä yhdeksään prosenttiin. Suuri turpeen käytön lisäys kohdistuisi teollisuuden ja yhdyskuntien lämpöä ja sähköä tuottaviin yhteistuotantovoimalaitok-

siin. Turpeen käyttö Sisä-Suomen teollisuuden ja kaupunkien kaukolämpöä ja sähköä tuottavien yhteistuotantovoimalaitosten polttoaineena on niin merkittävä, että sen saatavuus on turvattava pitkälle tulevaisuuteen. Myös huoltovarmuuskeskus on muistuttanut turvetuotannon turvaamisen merkityksestä pitkän aikavälin suunnittelussa.

Metsäliitto-konserni Energian mielestä Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaava täyttää huonosti odotukset turvetuotannon turvaamisesta tuleville vuosikymmenille. Ehdotettu vaihekaavoitus turvaisi Pirkanmaalla turvetuotannon lähinnä nykytasolla. Uusia polttoturpeen tuotantoaloja tulisi varata vaihekaavaan nykyistä enemmän, jotta Pirkanmaalla turpeen käyttöä voitaisiin lisätä suunnitellulla tavalla. Lisäksi turvetuotannosta poistuu merkittävästi soita.

Pidämme tärkeänä, että maakuntakaavoitukseen voitaisiin merkitä energiantuotantolaitosten tarpeisiin sellaiset käyttökelpoiset pienehkötkin suoalat, joista olisi kohtuullinen etäisyys ja kulkuyhteys laitoksille. Lisäksi pitäisi voida varata suoaloja ehdollisena turvetuotantoon sen varalta, että mahdollinen uudenlainen luokitus kasvihuonekaasujen ja ilmastopolitiikan kannalta mahdollistaisi myöhemmin polttoturpeen tuotannon ko. alueilla.

Pirkanmaan pohjoisosiin voidaan lisätä useita turvetuotantosoiita omavaisuuden kasvattamiseksi. Turvautuminen maakunnan ulkopuolisiin turvevaroihin aiheuttaa turhaa liikennekuormitusta.

Turpeen tarvekartoituksen linkittäminen maakuntakaavoitustyöhön aiheuttaa käytännössä jonkin verran ongelmia. Teollisuuden ja yhdyskuntien energiayritysten sekä kaavoittajan välistä yhteistyötä lisäämällä saadaan kaavoittajalle tarkennettua tietopohjaa teollisuuden ja yhdyskuntien tarvitsemista turvemääristä.

Vaihe- ja maakuntakaavoituksessa ei ole syytä mennä yksityiskohtaisiin vaatimuksiin puhumattakaan YVA-kartoituksen vaatimuksista. Ne johtaisivat suureen työmäärään vaiheessa, jossa varsinainen luvitus voi tulla kyseeseen vasta vuosikymmenen kuluttua.

Vastine:

Vaihemaakuntakaavan määrälliseksi tavoitteeksi on asetettu nykyisen tuotantotason turvaaminen, mikä tarkoittaa sitä, että uutta tuotantoalaa tulisi saada käyttöön nykyistä vastaava määrä, noin 2500 ha, vuoteen 2030 mennessä. Tämä määrä tuotantoalaa on löydettävissä kaavaluonnoksessa esitetyiltä, turvetuotannon kannalta tärkeiltä vyöhykkeiltä. Tämän lisäksi uutta turvetuotantopotentiaalia on mm. Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa osoitetuilla turvetuotantoalueilla sekä vaihemaakuntakaavassa esitetyillä turpeenottoalueille (EO), joilla on jo lupa turvetuotantoon.

Kaavan jatkosuunnittelussa selvitetään mahdollisuus lisätä kohdemerkinnällä uusiksi turpeenottoalueiksi (EO-xx/xx) osoitettavien soiden määrää.

Turvetuotannon edellytykset selvitetään lainsäädännön mukaan ympäristölupamenettelyllä. Maakuntakaavatasolla on perusteltua keskittyä sellaisten laaja-alaisten ja merkittävämpien tuotantoaluekokonaisuuksien selvittämiseen, joille tuotantoa olisi toivotta-

vaa suunnata ympäristöarvojenkin näkökulmasta. Pienehköjen, energialaitosten lähellä sijaitsevien soiden soveltuminen turvetuotantoon on perusteltua tehdä käyttäjien toimesta ympäristölupamenettelyn avulla. On huomattava, että vaihemaakuntakaava ei estä turvetuotantoa kaavassa esitettyjen aluevarauksien ulkopuolella.

Kaavaehdotuksen valmistelun yhteydessä tullaan jatkamaan sidosryhmätapaamisia mm. energia-alan toimijoiden kanssa. Mm. niiden yhteydessä on mahdollisuus tiedon vaihtoon puolin ja toisin.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä erityisiä toimenpiteitä. Lausunnossa esitetyt näkemykset otetaan jatkosuunnittelussa huomioon. Kaavaselvostusta täydennetään tarkennetulla laskelmalla kaavassa osoitetun turvetuotantoalan mitoituksesta. Jatkosuunnittelussa selvitetään mahdollisuus lisätä kohdemerkinnällä uusiksi turpeenottoalueiksi (EO-xx/xx) osoitettavien soiden määrää. Energia-alan toimijoita tullaan tapaamaan kaavan jatkovalmistelun aikana.

MTK-Pirkanmaa ry. (38)

Pirkanmaan turvevarat muodostavat merkittävän energiavarannon tulevaisuuden tarpeisiin. Fossiilisten polttoaineiden väheneminen ja viimein loppuminen pakottaa ihmiskunnan etsimään korvaavia polttoaineita. Turve on tätä taustaa vasten tarkasteltuna meille valtava mahdollisuus.

Turvetta ei ole pystytty luokittelemaan EU-tasolla uudistuvaksi energialähteeksi, ei edes hitaasti uudistuvaksi. Jotta maakunnan turvevarojen hyödyntäminen kannattavasti on mahdollista, tulee Pirkanmaan liitonkin vaikuttaa omalta osaltaan turpeen saamiseksi hitaasti uudistuvaksi luonnonvaraksi.

MTK-Pirkanmaan mielestä keskeisin tekijä ensimmäisessä vaihemaakuntakaavassa on sen suhde Pirkanmaan energiaohjelmaan ja huoltovarmuuskeskuksen linjauksiin. Vaihekaavassa tulee turvetuotannon aluevarauksien olla oikeassa suhteessa energiaohjelman linjauksiin huomioiden se, että maanomistusolosuhteista, ympäristö- tms. syyt alentavat merkittävästi todellista tuotantoon soveltuvaa pinta-alaa.

Pirkanmaalla on useita sellaisia kohteita, jotka eivät ole merkittynä vaihemaakuntakaavaluonnoksen karttaliitteeseen ja jotka sopivat turvetuotantoon tai ovat jo siinä käytössä. Tällaisia kohteita löytyy mm. Ruovedeltä.

MTK-Pirkanmaa edellyttää, että vaihemaakuntakaavassa on selkeä maininta siitä, että uusien turvetuotantoalueiden perustaminen on oltava mahdollista ilman, että niistä on mainintaa vaihemaakuntakaavassa. Uuden turvetuotantoalueen käyttöönottamista ei tule estää sillä, ettei siitä ole mainintaa vaihemaakuntakaavassa. Tässä mielessä vaihemaakuntakaavan karttamerkinnot koskevat vain isoja kokonaisuuksia.

Toinen vaihtoehto on merkitä turvetuotantoon soveltuvat potentiaaliset kohteet sellaisella merkinnällä, joka ei rajaa tarkasti ko. kohdetta. Tällaisia merkintöjä ovat mm.

piste- tai "pilvimerkintä". Tämä edellyttää kattavaa selvitystä potentiaalisista alueista eikä ole siten kovin käyttökelpoinen.

Vastine:

Turvetuotantoa koskevan vaihemaakuntakaavan valmistelu perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Kannanotot turpeen luokittelusta ilmastokysymysten näkökulmasta tehdään muilla foorumeilla valtakunnassa.

Vaihemaakuntakaavan määrälliseksi tavoitteeksi on asetettu nykyisen tuotantotason turvaaminen, mikä tarkoittaa sitä, että uutta tuotantoalaa tulisi saada käyttöön nykyistä vastaava määrä, noin 2500 ha, vuoteen 2030 mennessä. Tämä määrä tuotantoalaa on löydettävissä kaavaluonnoksessa esitetyiltä, turvetuotannon kannalta tärkeiltä vyöhykkeiltä. Tämän lisäksi uutta turvetuotantopotentiaalia on mm. Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa osoitetuilla turvetuotantoalueilla sekä vaihemaakuntakaavassa esitetyillä turpeenottoalueilla (EO), joilla on jo lupa turvetuotantoon. Lisäksi on huomattava, että vaihemaakuntakaava ei estä turvetuotantoa kaavassa esitettyjen aluevarauksien ulkopuolella. Näin ollen on siis varauduttu myös siihen, ettei kaikkea kaavoissa osoitettua tuotantoalaa saada tulevaisuudessa käyttöön.

Turvetuotannon edellytykset selvitetään lainsäädäntömme mukaan ympäristölupamenettelyllä. Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavalla ei ole tarkoitus ratkaista turvetuotantoa Pirkanmaalla kokonaisuutena, vaan kaavan tavoitteena on pyrkiä ohjaamaan turvetuotantoa ympäristön ja luonnonarvojen kannalta soveliaille alueille valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti. Vaihemaakuntakaava ei estä turvetuotantoa kaavassa esitettyjen aluevarauksien ulkopuolella.

Vaihemaakuntakaavassa ei ole esitetty sellaisia tuotantokäytössä tai ympäristöluvan saaneita kohteita, jotka on esitetty Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä toimenpiteitä.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry., Huittisten seudun ympäristöyhdistys ry., Kyrön Luonto ry. ja Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry. (29)

1) Kaavan lähtökohtina ovat Pirkanmaan energiaohjelma ja Huoltovarmuuskeskuksen esitys ovat peräisin vuodelta 2007. Kahden vuoden aikana turpeesta ja sen poltosta on kuitenkin käyty runsaasti kansainvälistä keskustelua, ja muiden mukana myös Suomi on tehnyt erilaisia sitoumuksia. Perusteet ja mahdollisuudet polttaa turvetta tulevaisuudessa ovat joutuneet epävarmalle pohjalle. Yhdistysten mielestä turpeenpoltolle jää niukalti sijaa tiukentuvien ilmastovaatimusten puitteissa. Kyseenalais-tamattoman noudattamisen sijasta Pirkanmaan energiaohjelman sisältö tulisi tarkistaa ja nykyaikaistaa, jotta maakuntamme osaltaan pystyy vastaamaan kansainvälisiin

vaatimuksiin ilmastonmuutoksen torjunnasta ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta. Ymmärtääksemme myöskään Huoltovarmuuskeskus ei voi määrätä maakuntia kehittämään energiahuoltoaan kestävämmällä tavalla. Pirkanmaa voisi edelläkävijänä nostaa esille turpeenpolton sijasta uusiutuvat kotimaiset energiamuodot. Energiantuotannon jatkuvuus on mahdollista saavuttaa maakunnan omin resurssein (tuuli, aurinko, puu, biokaasu) ilman suoluontoa ja ilmastoa tuhoavaa turpeenpolttoakin.

2) Turvevaihekaavan luonnos on mielestämme maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) vaatimuksiin nähden kyseenalainen (lausunnon argumentit pohjautuvat MRL:n pykäliin 1, 5, 28 ja 9). Kaavaehdotus, joka tähtää turpeenottoalueiden ja turpeenpolton lisäämiseen nykyisestä, ei edistä ainakaan ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä. Vaikka kaavaehdotuksessa turpeenottoa pyritään ohjaamaan jo ojitetuille soille, näilläkin soilla – ja vähintään kaavakarttaan merkityillä laajoilla turvevyöhykkeillä – voi olla luontoarvoja ja ennallistamispotentiaalia.

Kaavaehdotuksen nojalla turpeenotto voimistuisi juuri niillä alueilla, joilla turvetta on otettu jo runsaasti. Pidämme myös kaavaehdotuksen taloudellista kestävyttä epävarmana. Turpeen kaltaisen käytännössä uusiutumattoman luonnonvaran hyödyntämiseen ei voida perustaa pitkäaikaisesti kestävä taloudellista toimintaa.

Turpeen kaivaminen soista on meidän ja lukuisien seuraavien sukupolvien kannalta peruuttamaton toimenpide. Turvevaihekaavan luonnos ennakoii niin mittavaa käytännössä uusiutumattoman luonnonvaran hyödyntämistä, että laissa tähdennetty maainesvarojen kestävä käyttö ei toteudu. Vaikka turpeenoton määrä Pirkanmaalla säilyisi kaavan minimivaatimuksen mukaisesti nykytasolla, turpeenottoon varattujen alueiden pinta-ala kuitenkin kasvaisi.

Turvevaihekaavan luonnoksessa ei ole arvioitu kaavan toteuttamisen kulttuurisia vaikutuksia lainkaan. Sosiaalisia vaikutuksia sekä vaikutuksia luonnonympäristöön ja maisemaan on arvioitu toistaiseksi hyvin suppeasti.

3) Turpeenottoalueiden lisääminen merkitsisi väistämättä lisärasitetta Pirkanmaan suoluonnolle, vaikka turpeenottoa pyrittäisiinkin kohdentamaan maaliskuussa 2009 voimaan tulleiden valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti jo ojitetuille soille. Pirkanmaan soista 80 prosenttia on ojitettu. Ojitettuja soita olisi mahdollista elvyttää ennallistamistoimin. Turpeenottoalueiksi muuttamalla niiden tuho olisi lopullinen.

Turpeenotto vaarantaa alkuperäisen lajiston elinmahdollisuuksia. Esimerkiksi riekkoja esiintyy Etelä-Suomessa enää hyvin vähän; nykyisin Pohjois- ja Luoteis-Pirkanmaan suot ovat lajin eteläisimpiä elinpaikkoja. Samoille seuduille keskittyy pääosa turvevaihekaavan turpeenottovyöhykkeistä.

Lajiston lisäksi turpeenotto uhkaa kokonaisia suoluontotyyppejä. Etelä-Suomen suotyypeistä 96 prosenttia on uhanalaisia (Suomen ympäristökeskuksen uhanalaiset luontotyypit -selvitys 2008). Useita uhanalaisia suoluontotyyppejä esiintyy myös Pirkanmaalla.

4) Epäselvyyksien välttämiseksi ja kaavakartan informatiivisuuden lisäämiseksi ehdotamme, että luonnonltaan arvokkaat ja turpeenottoon suunnitellut suot merkittäisiin samaan kaavakarttaan.

Yhdistykset pitävät harhaanjohtavana sitä, että kaavaselostuksen luonnoksessa ensin todetaan arvokkaiden soiden jääneen turpeenoton aluevarausten ulkopuolelle, mutta myöhemmin tarkennetaan, että osa "vähemmän arvokkaista alueista" sijaitsee sitenkin turvevyöhykkeillä.

5) Yhdistykset kiitävät aikeesta laatia kyseisiltä soilta perusteellinen luontoselvitys. Yhdistykset kuitenkin pohtivat, miten pystytään tekemään perusteellinen luontoselvitys 32 suolta yhden kesän aikana. Perusteellinen luontoselvitys vaatii useita käyntejä kohteella tietynä aikana. Lintulajiston selvittämiseksi yksittäisellä suolla olisi hyvä käydä noin kolmesti. Kasvilajiston kartoitukseen tarvittaisiin ainakin yksi käynti, samoin sudenkorentojen ja muiden selkärangattomien inventointiin.

Lisäksi yhdistykset miettivät, miten arvioidaan turpeenottovyöhykkeiden sopivuutta kaivamisen kohdennusalueiksi, kun maastonselvityksiä tehdään vain vyöhykkeillä sijaitsevilta tietyiltä soilta eikä kokonaisten vyöhykkeiden suoluonnosta. Turpeenottovyöhykkeiden rajaukset on tehty yhdistysten käsityksen mukaan vailla täsmällistä tietoa niiden luonnon tämänhetkisestä tilanteesta. Kaavaselostuksen luonnoksessa mainittuihin (s. 29) taustaselvityksiin ei ainakaan lukeudu luontokartoitusraportteja vyöhykkeiksi aiotuilta alueilta. Ilmakuvat eivät yhdistysten mielestä riitä ainoaksi maastosta konkreettisesti kertovaksi lähteeksi.

Yhdistysten mielestä selkeintä olisi luopua tavasta merkitä kaavaan turpeenottovyöhykkeitä. Turpeenoton kaltaisen kiistanalaisen toiminnan sijoittamisen ohjauksessa tarvittaisiin täsmällistä ilmaisua, ei merkitykseltään "sumeita" vyöhykkeitä.

6) Kaavaluonnoksessa esitettyjen 32 uuden turvetuotantoalueen joukkoon on joutunut muutamia soita tai suoalueita, joiden ei luontoarvojen vuoksi tulisi joutua turpeenottoon. Virroilla sijaitsevan Pahkanevan-Isonevan suokokonaisuuden keskelle on kaavaehdotuksessa piirretty turpeenottovyöhyke. Parkanon ja Kihniön rajalla oleva Louhineva on merkitty uudeksi turpeenottoalueeksi. Näiden kohteiden luontoarvoista on toimitettu tietoja Pirkanmaan liitolle lausunnossa, jonka luonnonsuojelupiiri jätti turvevaihekaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Kyseessä ovat arvokkaat, suojelemattomat suot, jotka tulisi säästää turpeenotolta. Samoin turpeenotolta tulisi säästää Parkanon Niskalamminneva.

7) Selostuksessa annetaan ymmärtää, että uusiutuvien polttoaineiden hyödyntäminen ei olisi mahdollista ilman turvetta. Todellisuudessa turve ei ole välttämätön tukipolttoaine. Polttotekniset syyt käyttää turvetta koskevat lähinnä vanhoja kattiloita ja laitoksia. Uudet polttolaitokset voidaan suunnitella vastaanottamaan ja polttamaan monenlaisia raaka-aineita. Yhdistykset esittävät, että kaavoittaja mitoittaisi kaavaehdotuksen nostopinta-alat tämän tosiseikan mukaisesti pienemmiksi kuin nyt lausunnoilla olevassa ehdotuksessa.

8) Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukaan "Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon turvetuotantoon soveltuvat suot ja sovitettava yhteen tuotanto- ja suojelutarpeet". Yhdistysten mielestä VAT:n vaatimukset eivät täysin täyty Pirkanmaan turvevaihekaavan luonnoksessa. Yhdistykset katsovat, että VAT:n vaatimus tuotanto- ja suojelutarpeiden yhteensovittamisesta pitäisi ulottaa kaavakarttaan asti: siinä pitäisi tasapuolisesti esittää myös luonnonsuojelullisesti tärkeät suot.

Arvokkaiden suokohteiden käyttökelpoisena tunnisteena voisi kaavakartassa olla esimerkiksi luo-merkintä. Käsittääksemme luo-merkintä viittaa ainoastaan luonnon mo-

nimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeään alueeseen, jonka käytön yksityiskohtaisessa suunnittelussa ja toteutuksessa tulisi huomioida monimuotoisuuden säilyttämisedellytykset. Tällainen merkintä ei asettaisi kaavoittajalle korvaus- tai lunastusvelvollisuutta. Otaksumme, että olisi mahdollista merkitä kaikkein arvokkaimmat suokohteet kaavaehdotuksen pääkarttaan jopa SL-merkinnällä. Suomessa on ennenkin merkitty luontoarvoiltaan rikkaita kohteita kaavoihin suojeluvarausalueiksi, vaikka välittömästi ei olisikaan ollut tiedossa, mistä rahoista korvaukset maksetaan.

9) Yhdistysten mielestä kaavan aikataulu on turhan nopea. Esimerkiksi Keski-Suomessa turvevaihekaavaa valmistellaan kauemmin ja perusteellisemmin – mm. luontoselvityksiä tehdään huomattavasti enemmän. Valmisteluaika on naapurimaakunnassa yli kaksinkertainen verrattuna Pirkanmaalla arvioituun.

Aikalisä Pirkanmaalla olisi yhdistysten mielestä tarpeen sen vuoksi, että yksi kesä on liian lyhyt aika tehdä perusteellisia luontoselvityksiä 32 suolta. Lisäksi käynnissä on kansainvälisiä ilmastoneuvotteluita, joiden tuloksiin turpeenpolton tulevaisuus liittyy tiiviisti. Turpeenottoalueiden ja turpeenpolton lisäämiseen tähtäävän kaavan valmistelussa tulisi huomioida ilmastopimuksen keskeneräinen laatimisprosessi. Tilanteen kehittymistä pitäisi seurata ennen kuin kaavaa viedään pitemmälle. Kööpenhaminan ilmastokokouksessa joulukuussa 2009 sovitaan vuoden 2012 jälkeisistä päästöjenvähennystavoitteista. Mikäli tavoitteet entisestään tiukkenevat, on Suomessa punnittava turpeenpolton mahdollisuuksia vakavasti.

10) Yhdistykset pitävät olennaisena ongelmana sitä, että kaava on jo lähtökohtaisesti jäämässä pelkäksi toiveeksi tai suositukseksi vailla velvoittavia vaikutuksia. Pirkanmaan liitto on valmistellut turvevaihekaavaa intensiivisesti ja kuullut eri sidosryhmiä tiiviisti. On sääli, jos tehty työ menee hukkaan, ja kaavasta piittaamatta turveyritykset voivat edelleen hakea ympäristölupia mille tahansa soille. Tilanne selkiytyisi merkittävästi, jos turvetta todella nostettaisiin kaavan mukaisesti vain EO-alueilta.

Tietyin parannuksin vaihemaakuntakaavan luonnos olisi mahdollista muokata hyväksyttäväksi ohjenuoraksi tulevaisuuteen. Suunniteltua turpeenottomäärää pitäisi leikata tuntuvasti luonnon- ja ympäristösuojelun, luonnonvarojen säästön sekä kulttuuristen ja sosiaalisten syiden vuoksi. Myös tavasta merkitä turpeenoton keskittämisalueita tarkoitukseltaan epämääräisinä vyöhykkeinä pitäisi luopua. Lisäksi kaavan lähtökohdaksi tulisi ottaa se tosiseikka, että turpeenpolto ei ilmastosyistä voi jatkua nyky muodossaan enää kauan. Vaihemaakuntakaavalla olisi mahdollista ennakoida tilannetta, jossa polttoturpeenotosta luovutaan siirtymäajan (esimerkiksi 15 vuotta) puitteissa.

Mikäli kaavaluonnokseen tehtäisiin edellä mainitut parannukset, jäisi ongelmaksi vielä se, ettei kaavalla ole varmaa merkitystä turpeenottoalueiden sijoittumisessa. Yhdistykset toivovat Pirkanmaan liiton selvittävän, kuinka vaivalla laaditusta kaavasta saataisiin vaikutusvaltainen, turpeenottohakemuksia ohjaava.

Vastine:

1) Lausunnossa esitetyt huomiot Pirkanmaan energiaohjelman päivitystarpeista ovat aiheellisia. Kaavan lähtökohtana on lausunnossa mainittujen Pirkanmaan energiaohjelman ja Huoltovarmuuskeskuksen esityksen lisäksi ollut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT), joissa edellytetään huomioimaan turvetuotantoon soveltuvat suot maakuntakaavoituksessa. Näiltä osin

liitto noudattaa valtakunnallisia ratkaisuja valmistellessaan vaihemaakuntakaavaa.

2) Maakäytön suunnittelulle on ominaista, että siinä ratkotaan moninaisia ja osin vastakkaisiakin tavoitteita sekä sovitetaan yhteen erilaisia näkökulmia. Laadukkaalla ja osallistavalla suunnittelulla pyritään löytämään kompromisseja, joilla pystytään pääpiirteissään toteuttamaan kaikkia asetettuja tavoitteita.

Vaihekaavan yhtenä tavoitteena on suunnata turvetuotantoa ympäristön ja luonnon kannalta soveliaille alueille niin, että suoluontoa säilyisi muualla mahdollisimman monipuolisina ja ehjinä kokonaisuuksina. Valitettavasti Pirkanmaalla on se tilanne, että turvevarat ovat epätasaisesti jakautuneet ja suurin potentiaali sijaitsee juuri Pirkanmaan pohjoisosissa.

Kaavaehdotuksen pohjaksi laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämä vaikutusten arviointi, jossa hyödynnetään kesän ja syksyn 2009 aikana toteutettuja selvityksiä.

3) Kaavamenettelyllä on pyritty varmistumaan siitä, että luonnon-tilaiset ja ekologisten yhteyksien kannalta tärkeät suokokonaisuudet jäävät turvetuotannon ulkopuolelle. Kaavavalmistelussa mukana olleiden soiden ennallistamismahdollisuuksia on tarkasteltu asiantuntijoiden toimesta.

Vaikka riekko on Etelä-Suomessa voimakkaasti harvinaistunut, ei se ole suojeltu. Tietävästi riekko ei ole vaateliias elinympäristönsä suhteen, vaan se voi elää monenlaisissa ympäristöissä. Asiantuntijanäkemyksen perusteella turvetuotanto ei sellaisenaan suoraan uhkaa riekon elinpiiriä, mikäli ympäristöstä muualta löytyy sille soveliaista luontoa. Turvetuotantoa koskevassa vaihemaakuntakaavassa pyritään ottamaan huomioon riekon tiedossa olevat reviirit sekä potentiaaliset elinympäristöt siten, että niistä muodostuisi yhtenäisiä kokonaisuuksia.

4) Turvetuotantoa koskeva vaihemaakuntakaavan on tarkoitus olla yleispiirteinen maakunnallinen suunnitelma turvetuotannon ohjaamiseksi. Tarkoituksena ei ole mennä liiaksi sellaisiin yksityiskohtiin, jotka eivät kuulu suunnittelun tälle tarkkuustasolle. Tästä syystä on mm. kaavaluonnoskartan osalta päädytty käytettyyn mittakaavaan. Koska mm. kohteiden paikallistaminen on kuitenkin ollut joiltain osin vaikeaa, pyritään kaavaehdotus laatimaan nämä seikat paremmin huomioiden.

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa edellytetään ainoastaan tuotanto- ja suojelutarpeen yhteensovittamista, ei sitä, että luonnoltaan arvokkaat suokohteet tulisi myös esittää kaavakartalla. Myöskään kaavan selvitysaineisto ei anna tähän mahdollisuutta.

Kaavaluonnoksessa esitettyjen, turvetuotannon kannalta tärkeiden vyöhykkeiden ulkopuolelle on jätetty kaikki Pirkanmaan suoluonnon tila -selvityksessä luetellut arvokkaat suokohteet. Turvetuotannon kannalta tärkeiden vyöhykkeiden rajauksissa on myös huomioitu selvityksessä esitetyt luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät vyöhykkeet siten, että arvokkaiksi luokiteltujen suokohteiden välisiä ekologisia yhteyksiä ei tarpeettomasti katkota.

5) Kaavaluonnokseen merkittyjen soiden luontoinventoinnit toteutettiin kesän 2009 aikana. Niitä edelsi mm. kartta- ja ilmakuvatulkinta soiden luonnontilasta, jonka perusteella suokäynnit suunniteltiin tarkemmin. Pääosalla soista toteutettiin yksi käynti, mutta kuudella suolla todettiin olevan tarvetta tehdä myöhemmin kesällä toiseen käynti. Vaihemaakuntakaavaluonnokseen valittiin siis mm. ilmakuvatulkinnan perusteella soita, jotka olivat ojitettuja ja joiden luonnontila vaikutti merkittävästi muuttuneelta. Näin ollen jo lähtökohta oli se, ettei soilla todennäköisesti ole luonnontilaista elinympäristöä. Luontoinventointien tulokset osoittivat, että suoluonnon tila oli kaikilla soilla merkittävästi muuttunut (muutamia yksittäisiä osia lukuun ottamatta), minkä perusteella ei ole syytä epäillä rajallisen käyntimäärän vaikuttavan tulosten luotettavuuteen.

Kaavaehdotuksen pohjaksi tullaan laatimaan vaikutusten arviointi vaihemaakuntakaavaan merkityistä turvetuotannon kannalta tärkeistä vyöhykkeistä. Samassa yhteydessä kuvataan tarkemmin nämä vyöhykkeet ja niillä sijaitsevat turvetuotannon kannalta potentiaaliset suot.

6) EO/tu 6 -vyöhykkeen rajauksia tarkistetaan Pahkanevan-Isonen suokokonaisuuden osalta siten, että tärkeät ekologiset yhteydet säilyisivät.

Louhinevan B (EO-3/4) tai sitä ympäröivien alueiden luontoarvot eivät nousseet esiin Pirkanmaan suoluonnon tila -selvityksessä. Myöskään kesän 2009 aikana tehdyissä luontoinventoinneissa ei tullut esiin sellaisia perusteita, jotka edellyttäisivät kohteen jättämisen kaavan jatkovalmistelun ulkopuolelle. Louhineva sijainti turvetuotantoa ajatellen hyvä, sillä lähiympäristössä on jo nykyisin turvetuotantoa.

Niskalammenneva (EO-2/1) sijaitsee lähellä Pirkanmaan suoluonnon tila -selvityksessä esiin nostettua Särkineva-Lylyneva kokonaisuutta, joiden soilla on selvityksessä katsottu olevan nk. ekologisia yhteystarpeita. Kesällä 2009 toteutetuissa luontoinventoinneissa ei tehty Niskalammennevalta erityisiä havaintoja. Koska suolla kuitenkin todennäköisesti esiintyy riekkoa ja sillä voi olla myös laajempaa, ekologista merkitystä ja kun vielä maanomistaja vastustaa sen merkitsemistä kaavaan, on perusteltua jättää suo kaavan jatkovalmistelun ulkopuolelle

7) Turpeen käyttöä polttolaitosten tukipolttoaineena selvitetään tarkemmin ja tämän perusteella kaavaselostuksessa olevaa sanamuotoa korjataan tarvittaessa.

8) Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma alueiden käytöstä. Kaavatyön tavoitteeksi on asetettu, että selvitystaso vastaa kaavan ohjausvaikutusta. Kaavaluonnoksen uusiksi turpeenottoalueiksi osoitettujen soiden osalta selvitetään suoluontoon liittyvät arvot suokohtaisesti. Turvetuotannon kannalta tärkeiden vyöhykkeiden osalta yhteensovittaminen suoluonnoston arvojen kanssa tapahtuu yleispiirteisellä tasolla maakuntakaavan perusluonteen mukaisesti ja perustuu Pirkanmaan suoluonnoston tila -selvitykseen. Katso myös vastineen kohta 4 edellä.

9) Liitto on seurannut turvetuotannon ilmastovaikutuksista käytävää keskustelua ja se tiedostaa sen, että kansallinen suhtautuminen turpeen polttoon saattaa olla toinen muutaman vuoden kuluttua. Liiton on kuitenkin edettävä vaihemaakuntakaavassa nykyisten säädösten ja poliittisten linjausten edellyttämällä tavalla.

Selvitysten tarkkuustason osalta katso vastineen kohta 5. Luontoinventointien osalta ei ole tullut esiin sellaisia syitä, jotka edellyttäisivät uusien inventointien tekemistä kesäkaudella 2010.

10) Vaihemaakuntakaavan vaikuttavuus riippuu siitä, miten se otetaan huomioon kuntien kaavoituksessa ja erityislainsäädännön mukaisissa lupaprosesseissa (mm. ympäristöluvut). Näissä yhteyksissä liitto valvoo vaihemaakuntakaavan periaatteiden noudattamista mm. lausunnonannon kautta.

Kaavan ohjausvaikutukseen vaikuttaa myönteisesti kaavaasiakirjojen täydentyminen jatkossa mm. kaavan sisällön tarkemmalla kuvauksella sekä valmistuvilla selvityksillä ja arvioinneilla.

Toimenpiteet:

Kaavaehdotuksessa kuvataan turvetuotannon kannalta tärkeät vyöhykkeet ja uudet turpeenottoalueet siten, että ne ovat paikallistettavissa.

Turvetuotannon kannalta tärkeät vyöhykkeet kuvataan ja niiden vaikutukset arvioidaan.

Tarkistetaan vyöhykkeen EO/tu 6 rajausta.

Niskalammenneva (EO-2/1) jätetään kaavan jatkovalmistelun ulkopuolelle. Lisäksi kaavaan merkityn vyöhykkeen rajausta tarkistetaan kyseisellä kohdalla.

Muilta osin liitto ottaa lausunnossa esitetyt näkemykset huomioon kaavan jatkovalmistelussa mahdollisuuksien mukaan.

Tampereen Energiantuotanto Oy (12)

Tampereen energiatuotanto Oy käyttää turvetta ja puuta Naistenlahden voimalaitoksessa sähkö- ja kaukolämpöenergian tuottamiseen. Turpeen käyttömäärä tulevaisuudessa on noin 500 – 600 GWh. Turvetta käytetään puun ohessa. Turve tulee olemaan peruspolttoaineena myös ensi vuosikymmenen puolen välin jälkeen rakennettavassa uudessa biopolttoainelaitoksessa. Yhtiöllä ei ole omaa turvetuotantoa.

Tampereen Energiantuotanto Oy pitää erittäin tärkeänä sitä, että kaavoituksessa varataan riittävästi turvetuotannon kannalta soveliaita alueita tuotantoa harjoittavien käyttöön huomioiden tuotannosta poistuvien alueiden määrä ja turpeen käyttötarve vuosikymmeniksi eteenpäin. Turvetuotantoa koskevia lupamenettelyjä tulisi yhtiön mukaan yksinkertaistaa ja nopeuttaa.

Vastine:

Vaihemaakuntakaavan määrälliseksi tavoitteeksi on asetettu nykyisen tuotantotason turvaaminen, mikä tarkoittaa sitä, että uutta tuotantoalaa tulisi saada käyttöön nykyistä vastaava määrä, noin 2500 ha, vuoteen 2030 mennessä. Tämä määrä tuotantoalaa on löydettävissä kaavaluonnoksessa esitetyiltä, turvetuotannon kannalta tärkeiltä vyöhykkeiltä. Tämän lisäksi uutta turvetuotantopotentiaalia on mm. Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa osoitetuilla turvetuotantoalueilla sekä vaihemaakuntakaavassa esitetyillä turpeenottoalueilla (EO), joilla on jo lupa turvetuotantoon. Lisäksi on huomattava, että vaihemaakuntakaava ei estä turvetuotantoa kaavassa esitettyjen aluevarauksien ulkopuolella.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä erityisiä toimenpiteitä. Lausunnossa esitetyt näkemykset otetaan jatkosuunnittelussa huomioon.

Tampereen kasvitieteellinen yhdistys r.y. (26)

Kasvitieteellinen yhdistys toteaa lausunnossaan ymmärtävänsä, että Pirkanmaan liitto laatiessaan turvetuotannon jatkuvuutta ja lisäystä takaavaa kaavaa toimii tavallaan ylempien tahojen toimeksiannosta. Siitä osittain johtuu, että kaavaluonnoksen perusteluina joudutaan käyttämään usein kestävämpiä ja katteettomia väitteitä. Esi-merkkinä lausunnossa mainitaan kaavaselostuksen sivulle 5 kirjattu yleisluontoinen alueiden käytön suunnittelun tavoitelista, jossa luetellut asiat ovat reaalityökaluudessa keskenään ristiriidassa ja toteutusta ajatellen toisensa poissulkevia. Lausunnossa mainitaan tältä osin luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, ilmaston lämpenemisen ehkäiseminen ja toisaalta turvetuotannon taloudellinen hyöty ja työllisyys- ja aluepoliittiset tavoitteet.

Yhdistys toteaa lisäksi, että kun otetaan huomioon biologinen tietämys turpeen uusiutumisen, on luonnoksessa esitetty väite turpeen käytöstä uusiutuvien energialähteiden kehittämisen vahvistajana täysin vailla todellisuuspohjaa.

Selostusluonnoksessa tulee useassa kohdassa esille taloudellisia hyötyjä painottava luontokäsitys. Soiden tapauksessa se näkyy väitteissä, joiden mukaan suojelun, virkistyskäytön tai muiden alueiden käytön ulkopuolelle jäävä suopinta-ala pitää "työllisyyden, aluetalouden ja kuljetustalouden kannalta" varata turvetuotannon käyttöön.

Eli siis suoluonto – vaikkakin muuntuneena – on sellaisenaan ”hyödytön”, jos siitä ei tahkota rahaa.

Yhdistyksellä ei ole suurempaa huomautettavaa soiden karsimismenettelyyn, jossa arvokkaita, suojeltuja, myös ennallistamiseen soveliaita suokokonaisuuksia on rajattu turvetuotannon ulkopuolelle. Sen sijaan ojitetun ja ojittamattoman suon käsitteen suhteen yhdistys on epäileväinen. Ojitusten aiheuttama vesiolosuhteiden muutos näyttää näet pienten, jopa suojeltujen soiden lisäksi pitkällä aikavälillä uhkaavan suurempienkin suojeltujen suokokonaisuuksien vesitasapainoa, jotka mm. Virtain Silmänevän ja Oriveden Lakkasuon tapauksessa ovat hyvin ilmeisiä.

Yhdistys huomauttaa lausunnossaan luontoinventointien toteutuksesta mm. seuraavaa: yhden vuoden ja yhden henkilön resurssein ei näiden soiden eliölajistosta pystytä saamaan edes pinnallista käsitystä. Monien merkittäviksi tai uhanalaisiksi katsottavien suokasvien osalta vuosittainen vaihtelu on uskomattoman suurta.

Pirkanmaan suoluonnon tila -raportin yhdistys toteaa olevan hyvä yleisselvitys. Siinä tuodaan kuitenkin esille suuri määrä sattumanvaraista tietoutta kohteista, joilla ei ole soiden tai potentiaalisten turvetuotantoon soveltuvien soiden kanssa mitään tekemistä.

Lausuntonsa loppuksi yhdistys kiinnittää huomion väitteeseen, ettei vaihemaakuntakaavalla voida estää turvetuotantoa merkittyjen alueiden ulkopuolella.

Vastine:

Vaihemaakuntakaavan laatiminen perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin ja sen nojalla hyväksytyihin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Lausunnossa esimerkkinä mainittu, kaavaselostuksessa esitetty tavoitelista on maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:stä. Kaikelle maankäytön suunnittelulle ja kaavoitukselle on ominaista se, että tavoitteet ja eri tahojen näkemykset ovat ristiriitaisia. Laadukkaalla ja osallistavalla suunnittelulla pyritään löytämään kompromisseja, joilla pystytään ainakin osittain toteuttamaan kaikkia asetettuja tavoitteita. Näin myös tämän vaihemaakuntakaavan yhteydessä. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti kaavalla pyritään sovittamaan yhteen toisaalta turvetuotannon lisäämiseen ja toisaalta soiden suojeluun liittyvät tavoitteet. Huomioon otetaan myös muut näkökohdat kuten vaikutukset virkistyskäyttöön, asutukseen ja ekologisiin yhteyksiin.

Kaavaselostuksessa kappaleessa 2.4 olevalla viittauksella Pirkanmaan maakuntasuunnitelmaan 2005+, jossa mainitaan tavoite vahvistaa Pirkanmaan luontaisia mahdollisuuksia uusiutuvien energialähteiden kehittämisen, tuottamisen ja hyödyntämisen kärkimaakuntana, ei ole ollut tarkoitus viitata turvetuotantoon tai antaa ymmärtää, että turve olisi uusiutuva luonnonvara. Kyseisen kappaleen seuraava virke sen sijaan liittyy turvetuotantoon. Siinä mainitaan maakuntasuunnitelman tavoitteena olevan kotimaisen energian käytön lisäys.

Kaavaehdotuksen pohjaksi tullaan laatimaan valuma-aluekohtainen arvio kaavassa osoitettavien suokohteiden vaikutuksista läheisiin, suojeltuihin soihin mm. vesitalouden osalta.

Kaavaluonnokseen merkittyjen soiden luontoinventoinnit toteutettiin kesän 2009 aikana. Niitä edelsi mm. kartta- ja ilmakuvatulkinta soiden luonnontilasta, jonka perusteella suokäynnit suunniteltiin tarkemmin. Pääosalla soista toteutettiin yksi käynti, mutta kuudella suolla todettiin olevan tarvetta tehdä myöhemmin kesällä toiseen käynti. Vaihemaakuntakaavaluonnokseen valittiin siis mm. ilmakuvatulkinnan perusteella soita, jotka olivat ojitettuja ja joiden luonnontila vaikutti merkittävästi muuttuneelta. Näin ollen jo lähtökohta oli se, ettei soilla todennäköisesti ole luonnontilaista suokasvillisuutta. Luontoinventointien tulokset osoittivat, että soiden tila oli kaikilla soilla niin muuttunut, ettei esimerkiksi mainituille kämmekkälajeille ollut niillä sopivaa elinympäristöä. Näin ollen ei ole syytä epäillä, että esim. uhanalaisten suokasvien vuotuinen vaihtelu aiheuttaisi epävarmuutta tuloksiin.

Pirkanmaan suoluonnon tila -selvityksen tekijät ovat katsoneet, että pääosalla selvityksen liitteessä 8 mainituilla kohteilla, jotka eivät ole soita, on esim. hydrologian ja linnuston kautta yhteyttä lähialueen soihin. Listalla on myös muita selvityksen lähdeaineistosta poimittuja kohteita, joista ei ole ollut riittävästi tietoa, eivätkä ne siten ole vaikuttaneet selvityksen tuloksiin.

Turvetuotannon edellytykset selvitetään lainsäädäntömme mukaan ympäristölupamenettelyllä. Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavalla ei ole tarkoitus ratkaista turvetuotantoa Pirkanmaalla kokonaisuutena, vaan kaavan tavoitteena on pyrkiä ohjaamaan turvetuotantoa ympäristön ja luonnonarvojen kannalta soveliaille alueille valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti.

Toimenpiteet:

Tarkistetaan kaavaselostuksen kappaletta 2.4.

Tampereen kauppakamari (17)

Tampereen kauppakamarin näkemyksen mukaan aineistossa ei ole huomautettavaa. Jatkossa olisi kuitenkin hyvä selvittää, miten turpeen käyttö, varastointi ja kuljetusmuodot järjestetään mahdollisimman tehokkaasti. Turpeen tuotannolla on merkittäviä alueellisia työllistämisaikutuksia. Kotimaisuus ja helppo varastointi tuo turvetuotannolle myös merkittävän huoltovarmuusnäkökohdan.

Turvekuljetusten osalta olisi suotavaa, että tuotantopaikka on lähellä raiteita. Uudet turpeenottoalueet tulisi keskittää mahdollisimman lähelle olemassa olevia kiskoja ja asemia, joilla on mahdollisuus turpeen käsittelyyn. Näin tarkastellen, uusista turpeenottoalueista sijaintinsa puolesta parhaat sijaitsevat Luoteis-Pirkanmaalla, Parkanon liepeillä. Lounais-Pirkanmaan uudet turpeenottoalueet sen sijaan ovat raideliikennettä ajatellen sijaintinsa puolesta hyvin epäedullisia.

Jatkotyössä tulee ottaa huomioon turpeen kuljetuksen järjestäminen ja sen vaikutukset liikenteeseen, erityisesti maanteillä. Erityisen toivottavaa olisi, että turvejunat pääsisivät suoraan voimalaitokselle, jolloin kuljetusketju olisi yksinkertaisempi.

Ylimaakunnallinen turvetuotanto tulee huomioida tarkasti jatkotyössä. Pirkanmaalle mahdollisesti sijoittuvat uudet yhdistelmäpolttolaitokset sekä myös muualla lähiseuduilla käynnissä olevat hankkeet olisi hyvä huomioida. Mainittakoon esimerkiksi 2010 käyttöön otettava Jyväskylän Keljonlahden voimalaitos.

Vastine:

Turvetuotannon kannalta tärkeiden vyöhykkeiden muodostamisessa on otettu huomioon mahdollisten uusien turvetuotantoalueiden (GTK:n tutkimien) sijainti suhteessa olemassa oleviin ottoalueisiin. Tavoitteena on ollut löytää uutta potentiaalia mahdollisimman hyvien kulkuyhteyksien varrelta. Asiantuntijoiden mukaan näiden teknis-taloudellisia kriteereitä mm. kuljetusten osalta joudutaan tulevaisuudessa alentamaan, kun turvetuotantokäytössä oleva ala vähenee.

Kaavaehdotuksen valmistelun aikana tullaan tarkastelemaan yksityiskohtaisemmin liikenteellisiä vaikutuksia (mm. saavutettavuutta). Kaavassa osoitetun turvetuotantopotentiaalin liikenteelliset vaikutukset jäänevät kuitenkin ensisijaisesti paikallisiksi. Liikennetarkastelut tullaan laatimaan yhteistyössä Tiehallinnon kanssa.

Laajemmassa mitassa logistisia kysymyksiä tullaan tarkastelemaan lausunnossa esitetyltä osin valmistelussa olevassa Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavassa (liikenne ja logistiikka). Kyseisen kaavan yhtenä erityiskohteena on Parkanon aseman seutu, jonka logistinen merkitys puupohjaisen energian sekä turvetuotannon kannalta on tiedostettu. Parkanon asemalle ollaan parhailaan laatimassa ratasuunnitelmaa, mikä mahdollistaa alueen kehittämisen puutavaraterminaaliksi.

Raideliikenteen merkitys tulevaisuudessa nostetaan uudelleen keskusteluun sidosryhmien kanssa järjestettävissä tapaamisissa. Saatujen asiantuntijakommenttien perusteella raideliikennekuljetuksista on turvetuotannossa luovuttu kustannussyistä.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä erityisiä toimenpiteitä. Esitetyt näkemykset otetaan huomioon jatkotyössä.

Turveteollisuusliitto ry (37)

Turveteollisuusliitto korostaa lausuntonsa alkusanoissa pitkäjänteisen suunnittelun merkitystä turvetuotannon edellytysten turvaamiseksi myös Pirkanmaalla.

Vaihemaakuntakaavan tarkoituksena on täydentää Pirkanmaan 1. maakuntakaavan varauksia turpeenottoalueiden osalta. Maakuntakaavassa on turvetuotantoalueiksi osoitettu vain jo tuotannossa olevia alueita sekä sellaisia alueita, joilla on turvetuo-

tannon ympäristölupa. Näiden alueiden turvetuotanto kattaa alle puolet Pirkanmaan nykyisestä turpeen tarpeesta.

Turvetuotantoala Pirkanmaalla on noin 2700 hehtaaria, josta ympäristöturpeen osuus on noin 400 ha. Vuoteen 2020 mennessä tästä määrästä poistuu noin 2000 ha eli kaksi kolmasosaa. VTT:n arvion mukaan turpeen käyttötarve vuonna 2020 olisi Pirkanmaalla noin 1900 GWh, joka vastaa noin 4400 ha turpeen tuotanto-pinta-alaa. Turvetuotannon säilyttäminen nykytasolla edellyttäisi noin 5000 ha aluevarauksia turpeenottoa varten, kuten kaavaselostuksessa todetaan. Tämäkin tavoite on alakantissa tarpeeseen nähden, koska kaavassa turvetuotantoon osoitetuista alueista noin kolmannes on lopulta mahdollista ottaa tuotantoon mm. maanomistuksen ja muiden rajoittavien tekijöiden takia ja siitäkin vain 60 – 70 % saadaan teholliseksi turvetuotantalaksi.

Pirkanmaan turvemaiden merkitystä lisäävät niiden monipuoliset hyödyntämismahdollisuudet energiaturpeen lisäksi kasvu- ja ympäristöturpeen raaka-aineena. Näiden kysynnän arvioidaan kasvavan suhteessa jopa voimakkaammin kuin energiaturpeen etenkin lähellä käyttökohteita Etelä- ja Länsi-Suomessa.

Kun biopolttoaineiden käyttötavoitteisiin pyritään vuoteen 2020 mennessä, se merkitsee turpeen käytön lisääntymistä, vaikka sen käyttö pääpolttoaineena vähenisikin. Turvetta tarvitaan esimerkiksi puun ja ruokohelven tukipolttoaineena. Turve on kotimaisista polttoaineista ainoa, jota voidaan varastoida merkittävässä määrin. Tällä on suuri merkitys energiantuotannon huoltovarmuuden kannalta. Tavoitteena onkin varmistaa turve-energian saanti pitkällä aikavälillä vuonna 2007 hyväksytyyn Pirkanmaan energiaohjelman mukaisesti.

Lähtökohdaltaan turvetuotantoa koskeva Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaava on mahdollistava, kun se asettaa tavoitteeksi turpeen tuotannon säilyttämisen vähintäänkin nykyisellä tasolla. Toisaalta se on ohjaava ja yhteen sovittava. Selostuksessa on todettu myös, ettei kaava estä turvetuotantoa kaavaan merkittyjen alueiden ulkopuolelle, jos muut turvetuotannon edellytykset toteutuvat. Vaihemaakuntakaavan selostuksessa todetaan edelleen, että kaavaa laadittaessa on pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on myös selvitettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet lopulta kuuluvat.

Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan lähtökohta ja tavoite ovat erittäin hyviä. Lausunnolla olevalla vaihemaakuntakaavan luonnoksella ei kuitenkaan näytetä päästävän sen keskeiseen tavoitteeseen osoittaa vähintään 5000 ha uusia aluevarauksia turpeenottoa varten. Kaavasta ei selkeästi ilmene, kuinka paljon turvetuotantoon soveltuvia alueita vyöhykkeillä sijaitsee. Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan mahdollistava vaikutus ei toteudu, jos kohdemerkinnöillä on osoitettu alle puolet 5 000 hehtaarin tavoitteesta. Siksi turvetuotannon aluevarauksia on lisättävä tarkistamalla liian tiukoja kriteerejä.

Turveteollisuus on vuosikymmenien ajan hankkinut soita tulevia turvetuotantotarpeita varten. Turvetuotantoa aloitettaessa 1970-luvulla tiettyjen soiden jakamisesta suojele- ja tuotantokohteisiin päätettiin viranomaisen ja turveteollisuuden välisessä ns. EYR -ryhmässä (energia- ja ympäristöryhmä). Osa tällöin tuotantoon kohdistetuista soista on edelleen ojitettuna ja niitä ollaan nyt ottamassa tuotantoon. Myös 1990-

luvun lopulla Natura-verkoston laadinnan yhteydessä joitakin turvetuotantoon varattuja alueita siirrettiin suojeluun.

Turvetuotantoon tullaan tulevaisuudessakin suunnittelemaan niin ojitettuja alueita kuin myös ojitamattomia alueita. Alueiden rajaaminen täydellisesti turvetuotannon ulkopuolelle pelkän ojitustilanteen perusteella korvauksetta on kohtuutonta paitsi maanomistuksen suojan myös turpeen käytön tulevaisuuden näkymien sekä huoltovarmuus- ja omavaraisuusnäkökulmien kannalta. Luonnontilaisella suolla ei käsitteenä ole laissa määriteltyä suojeluasemaa.

Mahdollinen soiden suojelun lisätarve tulee arvioida valtakunnallisesti, Soidensuojelupakotetta ei voida vyöryttää maakunnille edes maakuntakaavan vahvistavan ympäristöministeriön ja muuttuneiden alueiden käyttötavoitteiden avulla. Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan tavoitteena oleva yhteensovittaminen ei voi merkitä sitä, että turvetuotannon mahdollisuuksia maakuntakaavatasolla kavennetaan teoreettisiin tarkasteluihin nojaten tilanteessa, jossa niin maakuntasuunnitelma kuin maakunnallinen energiaohjelmakin ohjaavat päinvastaiseen suuntaan.

Kaavatyön yhtenä pohja-aineistona on käytetty Metsähallituksen luontopalvelujen raporttia Pirkanmaan suoluonnon tila. Raporttien on koottu paljon soiden suojeluun ja käyttöön liittyvää yleistä taustatietoa, mutta sen prosessointi ja jalostaminen pitämälle kaavatyön päätöksentekoa vaativaan muotoon on jäänyt valitettavan puutteelliseksi. Pirkanmaan suoluonnon tila -raportista on todettava seuraavaa:

- Raportin tavoitteeksi mainitaan johdannossa muodostaa ajantasainen käsitys Pirkanmaan suoluonnon tilasta. Onko tämä kuitenkaan mahdollista parin talvi-kuukauden toimistotyönä ilman maastotarkastelua ja käyttäen pelkästään kirjallista, monilta osin puutteellista tausta-aineistoa?
- Soiden suojelun riittävyys arvioinnin tueksi ei raportissa kyetä esittämään selkeitä faktoja ja tärkeysjärjestystä erityisesti Pirkanmaan maakuntaa koskien. Epäselväksi jää, mitkä suoluontotyypit Pirkanmaalla vaativat lisäsuojelua jo suojelussa olevien soiden lisäksi.
- Raportissa korostetaan liikaa linnustoa kohteiden arvokkuuden mittarina.
- Raportin johdannossakin mainittu hyvä tarkoitus luokitella maakunnan suoalueet tiedossa olevien luontoarvojen perusteella osoittautui ilmeisen mahdottomaksi ja oli tyydyttävä "hahmottelemaan suoluonnon kannalta arvokkaita alueellisia kokonaisuuksia".
- Raportissa esitetty "suoluonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden vyöhykkeiden" merkintä herättää lukuisia kysymyksiä: millä perusteella näiden rajaamisessa on käytetty "maisemallista kytkeytyneisyyttä" ja miten nämä vyöhykkeet lopulta voidaan riittävän selkeästi osoittaa maastossa. Tällaisia vyöhykkeitä ei tule sisällyttää lopulliseen vaihekaavakarttaan.
- Eri puolilla raporttia on käsitteitä, joita ei ole riittävästi avattu. Esimerkiksi liitteen 8 taulukossa jää arvattavaksi, miten kaikkiaan 443 esitetyn kohteen "arvoluokka" on määrätty. Tähän taulukkoon on koottu "arvokkaina kohteina" ainakin 90 sellaista kohdetta, joiden luonnontilaisuus jää puutteellisesti perustelluksi tai niiden kohdalla vedotaan kyseenalaisiin lähteisiin.
- Raportin tekijät ovat käyttäneet kritiikittä lähteenään aineistoja, jotka eivät joko täytä tällaiselta raportilta vaadittavan puolueettomuutta, yleistä saatavuutta ja tarkistusmahdollisuutta tai tieteellisyyden kriteereitä.
- Raportti ei lopulta kykene antamaan kokonaiskuvaa muusta kuin tavoitteestaan suojella valtaosa Pirkanmaan maakunnan soista ja turvemaista. Kun suoluonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat vyöhykkeet ja näiden ulkopuoliset yksittäi-

set arvokkaat kohteet yhdistetään, on saatu aikaan Pirkanmaan maakuntaan uusi soidensuojeluohjelma, ilman riittäviä selvityksiä, maanomistajien ja muiden sidosryhmien suostumusta sekä ilman osoitettuja korvausresursseja.

- Raportti viittaa monilta osin Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarviointiin. Mikäli tiettyjä soita halutaan suojella, niistä on tehtävä erillinen suojelupäätös lunastukseen tai maanomistajan on suojeltava alue vapaaehtoisesti. Korvausresurssien tai vapaaehtoisuuden puuttuessa maakuntakaavoitus ei voi olla keino toteuttaa näitä ehdotuksia.

Minkä painoarvon maakunnan päättäjät lopulta antavat Pirkanmaan suoluonnon tila -raportille? Sen toteuttaminen johtaisi laajojen maa-alueiden korvauksettomaan suojeeluun, oikeuden haltijoilla koituvaan kohtuuttomaan haittaan, lukuisiin oikeusprosesseihin ja maakuntakaavoituksen merkityksen vähenemiseen.

Vastine:

Vaihemaakuntakaavan määrälliseksi tavoitteeksi on asetettu nykyisen tuotantotason turvaaminen, mikä tarkoittaa sitä, että uutta tuotantoalaa tulisi saada käyttöön nykyistä vastaava määrä, noin 2500 ha, vuoteen 2030 mennessä. Tämä määrä tuotantoalaa on löydettävissä kaavaluonnoksessa esitetyiltä, turvetuotannon kannalta tärkeiltä vyöhykkeiltä. Tämän lisäksi uutta turvetuotantopotentiaalia on mm. Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa osoitetuilla turvetuotantoalueilla sekä vaihemaakuntakaavassa esitetyillä turpeenottoalueille (EO), joilla on jo lupa turvetuotantoon. Lisäksi on huomattava, että vaihemaakuntakaava ei estä turvetuotantoa kaavassa esitettyjen aluevarauksien ulkopuolella. Näin ollen on siis varauduttu myös siihen, ettei kaikkea kaavoissa osoitettua tuotantoalaa saada tulevaisuudessa käyttöön. Kaavan jatkosuunnittelussa tullaan vielä selvittämään mahdollisuus lisätä kohdemerkinnällä uusiksi turpeenottoalueiksi (EO-xx/xx) osoitettavien soiden määrää.

Arvioitaessa kaavan määrällisten tavoitteiden täyttymistä lausunnossa mainittujen tuotannon lisäämistarpeiden näkökulmasta, tulee ottaa huomioon edellä mainitun lisäksi se, että vaihemaakuntakaavassa pyritään löytämään ne merkittävimmät turvetuotantopotentiaalia omaavat alueet, joille laajamittaisemman tuotannon suuntaaminen voidaan tehdä vaarantamatta mm. merkittäviä, suoluontoon liittyviä ympäristöarvoja sekä monimuotoisuuden kannalta tärkeitä ekologisia yhteyksiä. Tähän velvoittavat myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

Pirkanmaan suoluonnon tila -selvityksen tarkoituksena oli selvittää suoluonnon yleispiirteitä, nykytilaa ja suojelutilannetta. Selvityksen tarkoituksena on auttaa sovittamaan yhteen tuotanto- ja suojelutarpeet valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti maakuntakaavatasolla. Selvityksessä ei oteta suoranaisesti kantaa lisäsuojelutarpeeseen, vaikka sitä arvioidaankin Pirkanmaan suoluonnolle ominaisten piirteiden valossa. Lisäsuojelutarve tulee Pirkanmaan liiton näkemyksen mukaan arvioida valtakunnallisella tasolla ja toteuttaa valtion toimesta.

Turvetuotannon edellytykset selvitetään lainsäädäntömme mukaan ympäristölupamenettelyllä. Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavalla ei ole tarkoitus ratkaista turvetuotantoa Pirkanmaalla kokonaisuutena, vaan kaavan tavoitteena on pyrkiä ohjaamaan turvetuotantoa ympäristön ja luonnonarvojen kannalta soveliaille alueille valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti. Maakuntakaavan ohjausvaikutukseen nähden laadittu selvitys täyttää kaavoitukselta edellytettävän selvityksen vaatimukset, sillä vaihemaakuntakaavalla ei estetä turvetuotantoa kaavavarausten ulkopuolisella alueella.

Vaihemaakuntakaavan laadinnassa on noudatettu valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, joissa todetaan, että turpeenottoalueiksi varataan jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja. Huomio on kiinnitetty ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaisesti soiden luonnontilaisuuteen.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä erityisiä toimenpiteitä. Lausunnossa esitetyt näkemykset otetaan jatkosuunnittelussa huomioon. Kaavaselvityksestä täydennetään tarkennetulla laskelmalla kaavassa osoitetun turvetuotantoalan mitoituksista. Jatkosuunnittelussa selvitetään mahdollisuus lisätä kohdemerkinnällä uusiksi turpeenottoalueiksi (EO-xx/xx) osoitettavien soiden määrää.

VAPO Oy (28)

Vapon turvetuotantoala Pirkanmaalla on noin 2500 hehtaaria. Vuoteen 2020 mennessä tuotannosta on poistumassa noin 1800 hehtaaria turpeen loppumisen vuoksi. Tällä hetkellä Pirkanmaalla on suunnitteilla uusia kotimaisia polttoaineita käyttäviä voimalaitoksia, jotka tukeutuvat puun, turpeen ja peltoenergian yhteiskäyttöön. Voimalaitoshankkeiden toteutuessa turpeen käyttö maakunnassa kaksinkertaistuisi nykyiseen verrattuna. Hankkeilla on maakunnan energiaomavaraisuutta ja työllisyyttä edistävä vaikutus. Tämän vuoksi on tärkeää, että laitosten kotimaisten polttoaineiden huolto turvataan riittäväillä uusien turvetuotantoalueiden aluevarauksilla.

Energiaturpeen lisäksi myös ympäristö- ja kasvuturpeen tuotannolla on maakunnassa merkittävä asema. Vapo Oy:llä (Kekkilä Oy) on merkittävä turpeen jalostuslaitos Parkanossa.

Vaihemaakuntakaavan selostuksessa todetaan, että turvetuotannon mahdollistaminen vähintään nykytasolla vaatii vaihemaakuntakaavaan vähintään 5000 hehtaaria uusia aluevarauksia turvetuotantoa varten. Tavoite on kuitenkin riittämätön tarpeeseen nähden. Kaavoituksella turvetuotantoon osoitetuista alueista vain noin kolmannes on lopulta mahdollista ottaa turvetuotantoon mm. maanomistuksen ja muiden rajoittavien tekijöiden johdosta.

Pirkanmaan turvetuotantoa koskeva 1. vaihemaakuntakaava on lähtökohdaltaan oikea ja tarpeellinen turvetuotannon turvaamiseksi maakunnan alueella.

Kaavasta ei selkeästi ilmene, kuinka paljon turvetuotantoon soveltuvia alueita vyöhykkeillä sijaitsee. Epäselväksi jää, päästäänkö vaihemaakuntakaavalla edes tavoitteeseen osoittaa vähintään 5000 ha uusia aluevarauksia turvetuotantoa varten.

Vaihemaakuntakaavaan on lisättävä turvetuotannon aluevarauksia tarkistamalla nykyisin liian tiukkoja kriteereitä, jotka rajaavat soita aluevarausten ulkopuolelle. Kaavassa tulisi olla turvetuotannon aluevarauksia enemmän kuin mikä on tulevaisuudessa tarvittava tuotantoala.

Mm. Vapolla on tälläkin hetkellä vireillä hankkeita kaavassa osoitettujen aluerajausten ulkopuolella. Tästä syystä on tärkeä korostaa mm. sitä näkökohtaa, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa ja, ettei kaava estä turvetuotantoa kaavaan merkittyjen alueiden ulkopuolella.

Kaavatyön yhtenä pohja-aineistona on käytetty Metsähallituksen luontopalvelujen raporttia Pirkanmaan suoluonnon tila. Vapo Oy:n mielestä raportin kokonaisuus ei vastaa tarkoitustaan kaavoitustyössä. Raportti keskittyy liikaa Pirkanmaan maakunnan soiden lisäsuojeluun. Lisäksi Vapo toteaa raportista mm. seuraavaa:

- Raportissa käsitellään laajasti arviota Suomen luontotyyppien uhanalaisuudesta. Tietoa ei kuitenkaan kohdenneta Pirkanmaalle. Epäselväksi jää, mitkä suoluontotyyppit erityisesti Pirkanmaalla vaativat lisäsuojelua jo suojelussa olevien soiden lisäksi.
- Selvityksessä on tarkoitushakuisesti luetteloitu arvokkaiksi suoalueiksi lähes kaikki Vapo Oy:n hallussa olevat tuotantoaluevaraukset Pirkanmaalla. Osalle näistä on saatu ympäristölupa. Lisäksi luetteloituna on monia potentiaalisia turvetuotantoalueita, joidenka todellisia luontoarvoja ei ole kattavasti selvitetty.
- Raportissa korostetaan liikaa linnustoa kohteiden arvokkuuden mittarina.
- Raportin tekijät ovat käyttäneet lähteenään osin aineistoja, jotka eivät mielestämme täytä kaavoituksen lähdeaineistona käytettävän aineiston kriteerejä.

Vaihemaakuntakaavan tavoitteena oleva turvetuotannon ja soidensuojelun yhteensovittaminen ei voi merkitä, että turvetuotannon mahdollisuuksia maakuntakaavatasolla kavennetaan teoreettisiin tarkasteluihin perustuen. Maakuntasuunnitelma ja maakunnallinen energiaohjelma ohjaavat päinvastaiseen suuntaan.

Soiden suojelun lisätarve tulee arvioida valtakunnallisesti. Mikäli tiettyjä soita halutaan suojella, on niistä tehtävä erillinen suojelupäätös käsittäen myös normaalin korvausmenettelyn tai maanomistajan on suojeltava alue vapaaehtoisesti.

Vapo Oy suuntaa turvetuotantaan ensisijaisesti hallussa oleville alueilleen. Alueista osa on ojitettuja alueita ja osa ojittamattomia. Alueiden rajaaminen täydellisesti turvetuotannon ulkopuolelle pelkän ojitustilanteen perusteella on kohtuutonta paitsi maanomistuksen suojan kuin myös turpeen käytön tulevaisuuden näkymien ja huoltovarmuus- ja omavaraisuusnäkökulmien kannalta. Ojittamattomuus ei ole juridinen este ympäristöluvan saamiselle ja turvetuotannon aloittamiselle alueella.

Pirkanmaan maakuntaliitto on edistyksellisesti lähtenyt laatimaan turvetuotantoa koskevaa vaihemaakuntakaavaa. Menettely maakunnan omien energiavarojen hyödyntämisen turvaamiseksi on hyvä ja kannatettava. Kaavoitustyön edetessä on varmistettava, että turvetuotannolle varataan riittävät toimintaedellytykset myös maankäytöllisesti siten, että Pirkanmaan energiaohjelman tavoitteet voidaan toteuttaa.

Vastine:

Vaihemaakuntakaavan määrälliseksi tavoitteeksi on asetettu nykyisen tuotantotason turvaaminen, mikä tarkoittaa sitä, että uutta tuotantoalaa tulisi saada käyttöön nykyistä vastaava määrä, noin 2500 ha, vuoteen 2030 mennessä. Tämä määrä tuotantoalaa on löydettävissä kaavaluonnoksessa esitetyiltä, turvetuotannon kannalta tärkeiltä vyöhykkeiltä. Tämän lisäksi uutta turvetuotantopotentiaalia on mm. Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa osoitetuilla turvetuotantoalueilla sekä vaihemaakuntakaavassa esitetyillä turpeenottoalueille (EO), joilla on jo lupa turvetuotantoon. Lisäksi on huomattava, että vaihemaakuntakaava ei estä turvetuotantoa kaavassa esitettyjen aluevarauksien ulkopuolella. Näin ollen on siis varauduttu myös siihen, ettei kaikkea kaavoissa osoitettua tuotantoalaa saada tulevaisuudessa käyttöön. Kaavan jatkosuunnittelussa tullaan vielä selvittämään mahdollisuus lisätä kohdemerkinnällä uusiksi turpeenottoalueiksi (EO-xx/xx) osoitettavien soiden määrää.

Arvioitaessa kaavan määrällisten tavoitteiden täyttymistä lausunnossa mainittujen tuotannon lisäämistarpeiden näkökulmasta, tulee ottaa huomioon edellä mainitun lisäksi se, että vaihemaakuntakaavassa pyritään löytämään ne merkittävimmät turvetuotantopotentiaalia omaavat alueet, joille laajamittaisemman tuotannon suuntaaminen voidaan tehdä vaarantamatta mm. merkittäviä, suoluontoon liittyviä ympäristöarvoja sekä monimuotoisuuden kannalta tärkeitä ekologisia yhteyksiä. Tähän velvoittavat myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

Pirkanmaan suoluonnon tila -selvityksen tarkoituksena oli selvittää suoluonnon yleispiirteitä, nykytilaa ja suojelutilannetta. Selvityksen tarkoituksena on auttaa sovittamaan yhteen tuotanto- ja suojelutarpeet valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti maakuntakaavatasolla. Selvityksessä ei oteta suoranaisesti kantaa lisäsuojelutarpeeseen, vaikka sitä arvioidaankin Pirkanmaan suoluonnolle ominaisten piirteiden valossa. Lisäsuojelutarve tulee Pirkanmaan liiton näkemyksen mukaan arvioida valtakunnallisella tasolla ja toteuttaa valtion toimesta.

Turvetuotannon edellytykset selvitetään lainsäädäntömme mukaan ympäristölupamenettelyllä. Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavalla ei ole tarkoitus ratkaista turvetuotantoa Pirkanmaalla kokonaisuutena, vaan kaavan tavoitteena on pyrkiä ohjaamaan turvetuotantoa ympäristön ja luonnonarvojen kannalta soveliaille alueille valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti. Maakuntakaavan ohjausvaikutukseen nähden laadittu selvitys täyttää kaavoitukselta edellytettävän selvityksen vaatimukset, sillä vaihemaakuntakaavalla ei estetä turvetuotantoa kaavavarausten ulkopuolisella alueella.

Vaihemaakuntakaavan laadinnassa on noudatettu valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, joissa todetaan, että turpeenottoalueiksi varataan jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi

muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja. Huomio on kiinnitetty ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaisesti soiden luonnontilaisuuteen.

Toimenpiteet:

Lausunto ei edellytä erityisiä toimenpiteitä. Lausunnossa esitetyt näkemykset otetaan jatkosuunnittelussa huomioon. Kaavaselos- tusta täydennetään tarkennetulla laskelmalla kaavassa osoitetun turvetuotantoalan mitoituksesta. Jatkosuunnittelussa selvitetään mahdollisuus lisätä kohdemerkinnällä uusiksi turpeenottoalueiksi (EO-xx/xx) osoitettavien soiden määrää.

Virtain luonnonsuojeluyhdistys ry. (52)

1) Kaavaselostuksen kappaleessa 2.4 mainitaan, että turve-energian kasvihuonevai- kutusta saadaan pienemmäksi jäännösturpeen tarkalla keruulla, polttotekniikoiden parantamisella sekä uusilla turpeen korjuumenetelmillä. Nämä seikat eivät kuitenkaan vähennä sitä tosiasiaa, että turpeen poltto aiheuttaa suuremmat hiilidioksidipäästöt kuin kivihiilen poltto lyhyellä aikavälillä.

2) Pirkanmaan energiaohjelman tärkeimpinä tavoitteina on maakunnan energiaoma- varaisuuden nosto sekä biopolttoaineiden käytön lisääminen. Kumpikin ovat erittäin hyviä tavoitteita ja niihin tulisikin pyrkiä, mutta nojaaminen turpeen käytön lisäämi- seen vesittää hyvät tavoitteet. Pirkanmaan energiaohjelmassa ei ole riittävässä mää- rin otettu huomioon ohjelman ilmaston muutos vaikutusta, jonka kuitenkin nykypäi- vänä pitäisi olla keskeisellä sijalla pitkäjänteisiä suunnitelmia laadittaessa. Lisäksi oh- jelmassa esitettyjä energiankulutusarvioita olisi syytä tarkistaa, sillä valtakunnallisesti energian kulutus on laskenut merkittävästi.

Lausunnossa kysytään tarkempia perusteita tuotantoalaa sekä tuotantoalan poistu- ma koskeville laskelmille, jotka on esitetty kaavaselostuksessa.

Ohjelman yhtenä visiona mainitaan turpeen käyttö liikennepolttoaineen raaka- aineena, joka jalostettaisiin Pirkanmaalla. EU:n mukaan turve ei kuitenkaan kelpaa biodieselin raaka-aineeksi eikä VTT:n tutkimuskaan ole turpeen osalta mairitteleva. Pirkanmaan energiaohjelmaa tulisi korjata vastaamaan tämän päivän vaatimuksia.

3) Vaikka koko maakunnan tasolla turvetuotannon päästöt ovat vähäisiä, on niiden paikallinen vaikutus suurta. Alapuoliset vesistöt voivat olla pieniä jolloin turvetuotan- non vaikutus niihin on erityisen suuri. Pirkanmaan alueen vesistöjen tilan tarkastelus- sa on jätetty huomiotta kaikki alle neliökilometrin kokoiset vedet, jotka kuitenkin ovat haavoittuvimpia.

Turvetuotanto aiheuttaa kiintoainekuormitusta, joka on haitallista vesistöjen pohjaeli- öille. Turvetuotantoalueiden pintavalutuskentät eivät pysty pidättämään kaikkea kiin- toainetta, joka alueelta poistuu alapuolisiin vesistöihin. Lisäksi turvetuotantoalueelta valuva vesi on paljon happamampaa kuin suolta luontaisesti tuleva vesi.

Hyvässä vesien hoidossa tulisi tavoitteena kaikilla vesistöillä olla laatuluokituksena eriomainen. Vesistöt niin pienet kuin suuretkin ovat korvaamaton virkistysten lähde.

Turpeennostoalueille tulisikin määrätä vastaavanlaiset puhdistuslaitteet kuin jätevedenpuhdistamoilla.

4) Ekologisella, sosiaalisella, kulttuurisella sekä taloudellisella kestävyydellä tarkoitetaan toimintaa, joka ottaa huomioon myös tulevien sukupolvien tarpeet ja oikeudet. Turpeennosto ja sen polttaminen eivät edistä ekologista kestävyyttä, sillä turpeenotto tuhoaa suoluonnon täysin. Turpeennosto edistää kasvihuoneilmiötä ja pirstoo alueita tarpeettomasti.

5) Pirkanmaan suoluonnon tila on kattava selvitys soiden tilasta. Se on karua luettavaa ja sen perusteella tulisikin vaihemaakuntakaavan näkökulmaa mieltiä kokonaan uudelleen. Tulisi mieltiä miten jäljellä olevat luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset suot voisi turvata niin, että turpeennosto ei olisi niiltä mahdollista. Lisäksi kaavaan tulisi merkitä suot, jotka olisivat ennallistettavissa luonnontilaisiksi.

Kaavaluonnoksessa kerrotaan, miten kaavaprosessin aikana saatujen, luontoarvoja koskevien aineistojen perusteella tarkastelun ulkopuolelle on jätetty suot, jotka eivät luontoarvojensa puolesta sovellu turvetuotantoon. Kuitenkin, kun tarkastelee Metsähallituksen suoluontonselvityksen arvokkaita vyöhykkeitä ja vertaa niitä kaavaluonnoksen turvetuotantovyöhykkeisiin menevät ne osin päällekkäin. Tämä pudottaa vaihemaakuntakaavaluonnoksen luotettavuutta. Lisäksi kartta-aineistot ovat turhan pieniä, niiden perusteella pitäisi pystyä tekemään yksityiskohtaisempaa tarkastelua.

6) Yhdistyksen lausunnossa esitetään useita argumentteja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden pohjalta mm. seuraavilta osin:

- Alueiden tulvasuojelussa pitäisi ehkä ottaa huomioon soiden luonnollinen puskuri-vaikutus tulvien kannalta. Tämä on myöhäistä kun alue on otettu turvetuotantoon, joka ojituksineen vain pahentaa tulvia.
- Turve ei kuulu uusiutuviin energialähteisiin, joiden käyttöedellytyksiä VAT:n mukaan tulisi alueidenkäytössä edistää.
- Vaihemaakuntakaava ei riittävästi edistä ekologisten yhteyksien säilymistä, ennemminkin se pirstoo niitä lisää.
- Kaavaluonnoksen mukaan vesimuodostumatasolla on tehty tarkastelu 108 suon osalta. Luonnoksesta ei selviä paljonko soita on karsinnan jälkeen jäänyt vesimuodostumatarkastelun ulkopuolelle.

7) Virtain alueelle on osoitettu yhteensä 817 hehtaaria uusia turpeennostoalueita. Tämä on täysin kohtuuton määrä jo ennestään ankarasti turpeennostoalueiden täytämällä paikkakunnalla. Osa turpeennostoon osoitetuista alueista edustaa etelässä harvinaisia aapasointa, joita tulisi suojella turpeennostolta.

- Rantalanneva ja Pöckelistö; Kuivatusvedet laskevat Ylä-Havankajärveen, jonka vesistöä ollaan parhaillaan kunnostamassa. Järvi on pahasti rehevöitynyt. Yhtään enempiä turvevesiä ei saa järveen johtaa. Myös Palonevan vedet näyttäisivät laskevan Ylä-Havankajärveen. Nämä suot sisältyvät myös Metsähallituksen piirtämän suoluonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaan vyöhykkeen sisään.
- Kivisaarensuo; Suon vaikutuspiirissä kaksi pientä vesistöä, Kolmisoppinen ja Vehkajärvi, joiden vesiä ei saa rasittaa turvealueen happamalla kuivatusvesillä.
- Hanhisuo; Suon vaikutuspiirissä ovt pienvesistöt Iso sekä Pieni Hanhilampi. Näiden lampien vedet tulee säästää suunnitellun turvetuotannon rasituksilta.
- Luodesneva; Läheinen Vermaajärvi kärsii rehevöitymisestä eikä sinne saa johtaa turvetuotannosta tulevia vesiä enempiä.

- EO 6 -alue; Suunniteltu turpeenostovyöhyke pirstoo tärkeän Pahkanevan-Isonnevan aapasuokokonaisuuden. Alue on valtakunnallisesti uhanalaisen maakotkan saalistusalueetta. Alueella pesii myös riekkoja, joiden elinolot vaarantuvat vaihemaakuntakaavan suunnitelmien johdosta. Yhdistys on yhdessä Pirkanmaan lintutieteellisen yhdistyksen sekä Suomenselän lintutieteellisen yhdistyksen kanssa lähettänyt esityksen suokokonaisuuden suojelusta ympäristöministeriölle, Pirkanmaan ympäristökeskukselle sekä UPM-Kymmenelle 12.10.2001.

8) On erittäin kyseenalaista, onko alueiden luontoarvoista mahdollista saada kattavaa käsitystä lyhyiden inventointikäyntien perusteella. Olisi kohtuullista, jos inventointikäyntejä tehtäisiin useampia, samalla suolla vähintään viisi käyntiä tiettyinä aikoina.

9) Kaava ei ole oikeusvaikutteinen. Vaihemaakuntakaava ei estä turvetuotantoa kaavaan merkittyjen alueiden ulkopuolella. Nämä ovat kaavan heikkoudet. Ojittamattomat, luonnontilaiset suot sekä lähes luonnontilaiset suot tulisi merkitä kaavaan luo 1 -merkinnällä, jotta varmistettaisiin suoalueiden säilyminen luonnon monimuotoisuutta edistävinä alueina.

Vastine:

2) Pirkanmaan energiaohjelman päivitystarve on tullut esiin myös muissa yhteyksissä. Lausunnossa esitetyt huomiot ovat aiheellisia ja niihin tullaan varmasti puuttumaan, kun ohjelmaa päivitetään. Turvekaavan osalta keskeisenä päämääränä on tuotantoalan säilyttäminen nykyisellä tasolla, mikä tarkoittaa noin 2500 hehtaaria uutta turvetuotantoalaa vuoteen 2030 mennessä. Kaavassa joudutaan kuitenkin varautumaan myös siihen, ettei kaikkea osoitettua maa-alaa saada tuotantokäyttöön mm. maanomistusoloista johtuen.

3) Vaihemaakuntakaavan pohjaksi on tekeillä vesistövaikutusselvitys, joka valmistuu syksyn 2009 aikana, kaavaehdotuksen pohjaksi. Selvityksessä arvioidaan vesistövaikutukset käytettävien lähtötietojen mahdollistamalla tarkkuustasolla. Arvio ulotetaan koskemaan myös niitä pieniä järviä, joihin potentiaalisten uusien turpeenottoalueiden suorat vaikutukset kohdistuvat. Arviointeja rajoittaa se, että kaikista pienistä järvistä ei tietoa veden tilasta. Koska kyseessä on yleispiirteinen vaihemaakuntakaava, jolla ei vielä myönnetä lupaa turvetuotannolle, on selvityksen pyrkimyksenä ensisijaisesti saada käsitys kokonaisvaikutuksista ja niistä vesistöalueista, joilla tulee erityisesti kiinnittää huomiota turvetuotannon vesistövaikutuksiin. Uusia turpeenottoalueita koskevien ympäristölupamenettelyiden yhteydessä selvitetään tarkemmin vesistövaikutukset sekä ratkotaan yksityiskohtaisesti tarvittavat vesiensuojelutoimet.

Lausunnossa mainitun fosforikuormituksen lisäksi tullaan vesistövaikutusselvityksessä tarkastelemaan myös muita kuormitus- ja haittatekijöitä, joita turvetuotannosta vesistöille aiheutuu.

Vaihemaakuntakaavan tavoitteet vesienhoidon osalta ovat yhtenevät ympäristöhallinnon toteuttaman alueellisen vesienhoitosuunnitelman kanssa.

4) Vaihemaakuntakaavan vaikutuksia tullaan tarkastelemaan kaavan jatkotyössä mm. kestävien periaatteiden näkökulmasta, maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla. Kaavan laadinnassa on pyritty suuntaamaan laajamittaista turvetuotantoa alueille, joille se soveltuu parhaiten ympäristöarvojen näkökulmasta. Tällä tavalla mm. luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä suoluontokokonaisuuksia on pyritty säästämään toisaalla.

5) Kaavaluonnoksessa esitettyjen turvetuotannon kannalta tärkeiden vyöhykkeiden ulkopuolelle on jätetty kaikki Pirkanmaan suoluonnon tila -selvityksessä luetellut arvokkaat suokohteet. Turvetuotannon kannalta tärkeiden vyöhykkeiden rajauksissa on myös huomioitu selvityksessä esitetyt luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät vyöhykkeet siten, että arvokkaiden suokohteiden välisiä ekologisista yhteyksiä ei tarpeettomasti katkota.

Turvetuotantoa koskeva vaihemaakuntakaavan on tarkoitus olla yleispiirteinen maakunnallinen suunnitelma turvetuotannon ohjaamiseksi. Tarkoituksena ei ole mennä liiaksi sellaisiin yksityiskohtiin, jotka eivät kuulu suunnittelun tälle tarkkuustasolle. Tästä syystä on mm. kaavaluonnoskartan osalta päädytty käytettyyn mittakaavaan. Koska kohteiden paikallistaminen on kuitenkin ollut joiltain osin vaikeaa, pyritään kaavaehdotus laatimaan tämä seikat paremmin huomioiden.

6) Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat yksi merkittävä lähtökohta kyseessä olevan vaihemaakuntakaavan laadinnalle. Maakäytön suunnittelulle on ominaista, että siinä ratkotaan moninaisia ja osin vastakkaisiakin tavoitteita sekä sovitetaan yhteen erilaisia näkökulmia. Laadukkaalla ja osallistavalla suunnittelulla pyritään löytämään kompromisseja, joilla pystytään ainakin pääpiirteissään toteuttamaan kaikkia asetettuja tavoitteita.

Vaihemaakuntakaavan laadinnan lähtökohtana ovat olleet GTK:n tutkimat suot, joita oli vuoden 2007 lopulla Pirkanmaalla kaiken kaikkiaan 467 kpl. Näistä on mm. luonnontilan ja ympäristövaikutusten perusteella karsittu pois 359 suota, jolloin on päädytty mainittuun 108 suon joukkoon.

7) Valitettavasti Pirkanmaalla on se tilanne, että turvevarat ovat epätasaisesti jakautuneet ja suurin potentiaali sijaitsee juuri Pirkanmaan pohjoisosissa, myös Virroilla. Kaavamennettelyllä on pyritty varmistumaan siitä, että luonnontilaiset ja ekologisten yhteisöiden kannalta tärkeät suokokonaisuudet jäävät turvetuotannon ulkopuolelle.

Vaihemaakuntakaavaluonnoksen pohjaksi suoritettujen soiden kartta- ja ilmakuvatarkastelujen sekä suokohtaisten luontoinventointien perusteella on varmistuttu siitä, että kaavassa esitettävillä uusilla turvetuotantoalueilla ei ole luonnontilaista, suojeltavaa suokasvillisuutta.

Ympäristöhallinnon tietojen mukaan Ylä-Havankajärvi on luokiteltu ekologiseen luokkaan hyvä. Sen kokonaisfosforipitoisuus on 37 µg/l, joka on luokiteltu erinomaiseksi. Alustavien selvitystulosten perusteella vesistön valuma-alueella sijaitsevien, kaavaluonnokseen merkittyjen soiden ottamisella turvetuotantokäyttöön olisi vain vähäinen vaikutus järven tilaan. Koska Rantalanneva (EO-6/13) sijaitsee Ylä-Havankajärven välittömässä läheisyydessä, edellyttäisi sen ottaminen turvetuotantokäyttöön kuitenkin vesiensuojelun ja virkistyshaittojen ehkäisemisen osalta erityistä panostusta. Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmästä saatujen tietojen mukaan Ylä-Havankajärven ympäristössä on 12 vakituista asukasta ja noin 20 loma-asuntoa. Todennäköisten, järven virkistyskäyttöön kohdistuvien haittojen perusteella jätetään Rantalanneva pois vaihemaakuntakaavaehdotuksesta. Samalla tarkistetaan turvetuotannon kannalta tärkeiden vyöhykkeiden rajausta ekologisten yhteyksien säilyttämiseksi.

Kivisaarensuon (EO-5/10) tuntumassa sijaitsevat kaksi lampeajärveä, Kolmisoppinen ja Vehkajärvi, ovat metsäjärviä, joiden rannoilla tai läheisyydessä ei ole asutusta. Mikäli Kivisaarensuolle haetaan jossain vaiheessa lupaa turvetuotannon käynnistämiseen, ratkotaan ympäristölupaprosessin yhteydessä kyseisten järvien/ lampien edellyttämät vesiensuojeluratkaisut. Vastaava tilanne on myös Hanhisuon ja sen läheisyydessä sijaitsevien Iso ja Pieni Hanhilampi osalta.

Luodesnevalta (EO-5/7) tulevat valumavedet päätyvät Vermasjärveen. Järvi on ympäristöhallinnon järjestelmässä luokiteltu ekologiselta luokaltaan tyydyttäväksi, fosforin osalta pitoisuus on hyvän ja tyydyttävän rajalla. Vermasjärven laskennallisesta kuormituksesta maatalouden osuus on 49 %. Alustavien selvitysten mukaan fosforin osalta uusien turvetuotantoalueiden aiheuttama kuormitus ja pitoisuuden nousu Vermasjärvestä on hyvin pieni, mutta kuitenkin valuma-alueelle suunniteltu turvetuotanto todennäköisesti heikentäisi jossain määrin vesistön tilaa. Näin ollen järven vesistövaikutuksiin on tarvetta jatkosuunnittelussa kiinnittää erityistä huomiota.

EO/tu 6 -vyöhykkeen rajauksia tarkistetaan siten, että tärkeät ekologiset yhteydet säilyisivät.

8) Kaavaluonnokseen merkittyjen soiden luontoinventoinnit toteutettiin kesän 2009 aikana. Niitä edelsi mm. kartta- ja ilmakuvatulkinta soiden luonnontilasta, jonka perusteella suokäynnit suunniteltiin tarkemmin. Pääosalla soista toteutettiin yksi käynti, mutta kuudella suolla todettiin olevan tarvetta tehdä myöhemmin kesällä toiseen käynti. Vaihemaakuntakaavaluonnokseen valittiin siis mm. ilmakuvatulkinnan perusteella soita, jotka olivat ojitettuja ja joiden luonnontila vaikutti merkittävästi muuttuneelta. Näin ollen jo lähtökohta oli se, ettei soilla todennäköisesti ole luonnontilaista elinympäristöä. Luontoinventointien tulokset osoittivat, et-

tä suoluonnon tila oli kaikilla soilla merkittävästi muuttunut (muutamia yksittäisiä osia lukuun ottamatta), minkä perusteella ei ole syytä epäillä rajallisen käyntimäärän vaikuttavan tulosten luotettavuuteen.

9) Kaavavalmistelussa käytettävissä oleva lähtötieto- ja selvitysa-aineisto eivät mahdollista ojittamattomien, luonnontilaisten tai lähes luonnontilaisten soiden merkitsemistä kaavaan. Kaavan jatkovalmistelussa kaava-aineisto laaditaan kuitenkin niin, että myös näistä soista saadaan luonnosvaihetta parempi käsitys.

Toimenpiteet:

Tarkistetaan ja perustellaan tarkemmin kaavaselostuksessa esitetyt laskelmat tulevasta tuotantoalan tarpeesta.

Kaavaehdotuksessa kuvataan turvetuotannon kannalta tärkeät vyöhykkeet ja uudet turpeenottoalueet siten, että ne ovat paikallistettavissa.

Rantalanneva (EO-6/13) jätetään kaavan jatkovalmistelusta pois. Samalla tarkistetaan vyöhykkeen EO/tu 6 rajausta kyseisellä kohdalla.

Vermasjärven vesistövaikutukset otetaan kaavaehdotusvaiheessa tarkempaan tarkasteluun.

Yläsatakunnan ympäristöyhdistys ry (21)

Tietoisena siitä, että maakuntaliiton toimivaltaan ei kuulu turvetuotannon merkityksen ja haitallisuuden arviointi valtakunnallisen energiahuollon osana, haluaa ympäristöyhdistys kuitenkin korostaa yleisnäkemystään turvetuotannon ympäristöongelmista. Yhdistyksen kantana on, että turpeen käytöstä polttoaineena luovutaan mahdollisimman nopeasti. Turpeen käyttö on ilmastomuutoksen torjunnan sekä soiden ja vesistöjen suojelun vastaista toimintaa, joka ei sovellu globaaliin uusiutuvien energiamuotojen kehittelyyn tähtäävään kansainväliseen linjaukseen.

Maakunnallisella ja erityisesti oman toimialueensa tasolla ympäristöyhdistys toivoo muutosta uusien turvetuotantoalueiden sijoitteluun kaavoituksessa. Yhdistyksessä ymmärretään kaavoittajan näkemystä erityisten turvetuotantovyöhykkeiden luomisesta. Yhdistys haluaa kuitenkin muistuttaa siitä, että menettelytapa tulee rasittamaan kohtuuttomasti pohjoisen Pirkanmaan kuntia, joissa jo nykyisen turvetuotannon merkittävistä ympäristöhaitoista on kärsitty ja keskusteltu pitkään. Turvetuotannon keskittäminen ns. Yläsatakunnan alueelle merkitsee luonnollisesti myös ongelmien, kuten vesistövaikutusten, pölyhaittojen, melun ja maisemallisten haittojen keskittymistä. Tästä syystä yhdistys esittää, että kaavaan suunnitelluista turvetuotantovyöhykkeistä luovutaan ja tarvittaessa haetaan turvetuotantoon soveltuvia soita hajautetummin myös muualta Pirkanmaalta. Kehitteillä olevat uudet nostotekniikat mahdollistanevat myös pinta-alaltaan pienempien tai turvepaksuudeltaan matalampien soiden hyödyntämisen. Lisäksi on huomattava, että vyöhykkeiden sisään saattaa jäädä luonnonarvoiltaan merkittäviä, "kartoittamattomia" alueita. Vaarana on, että kaava ohjaa turvetuotantovyöhykkeillä olevat suot tuotantoon luontoarvoista huolimatta.

Lisäksi ympäristöyhdistys esittää lausunnossaan tarkentavia näkemyksiä suokohtaisesti erityisesti riekon elinpiirien säilyttämisen näkökulmasta seuraavien soiden osalta:

- Niskalamminneva (EO-2/1) ja sitä ympäröivien (luonnontilaisten) soiden kokonaisuus tulisi säilyttää ja elvyttää ennallistamistoimin yhtenäiseksi verkostoksi linkityksenä Särki- ja Saarinevojen välillä etelään Sompanevan pohjoisosien riekko-esiintymille.
- Kytömäenkeidas (EO-11/18) on silmämääräisesti tarkastellen varsin soveliasta riekon pesimäympäristöksi.

Kaavakartan suunnitelluilla turvetuotantovyöhykkeillä ja nykyisten turvetuotantoalueiden lähellä on lisäksi seuraavat riekon esiintymisen kannalta merkittävät alueet:

- Aitonevan pohjoispuolen alueet Lavajärven, Iso-Keisarijärven sekä Valkiaisen ympäristöt 3-tien molemmin puolin ovat ennallistamiskelpoista, potentiaalista riekko- maata. Alueen riekcoreviirit toimivat varteenotettavina linkkiyhteyksinä pohjoisen suuntaan.
- Parkanon Latosuonperällä Rengassalon Is-alueen länsipuolella Ristinevan turvesuon pohjois- ja eteläpuolen riekkosoiilla (Peurasalmenneva ja Ristineva) on Metsähallituksen valmiit ennallistamissuunnitelmat, jotka tulevat toteutukseen lähiaikoina.

Vastine:

Pirkanmaan liitto valmistelelee turvetuotantoa koskevaa vaihemaakuntakaavaa mm. siitä syystä, että sitä edellytetään valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa (VAT). Turvetta koskevat energiapoliittiset ratkaisut tehdään muilla foorumeilla kuin maankäytön suunnittelussa. Valmisteltavana olevassa vaihemaakuntakaavassa liitto tulee kuitenkin tarkastelemaan yleispiirteisellä tasolla myös ilmastonäkökulmaa, siltä osin kun se liittyy maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämään kaavan vaikutusten arviointiin. Lisäksi kaavaehdotuksen laadinnan pohjaksi on toteutettu luontoinventointeja sekä vesistöselvitys, joka valmistuu myöhemmin syksyn 2009 aikana. Näitä hyödynnetään kaavan vaikutusten arvioinnissa.

Vaikka riekko on Etelä-Suomessa voimakkaasti harvinaistunut, ei se ole suojeltu. Tietävästi riekko ei ole vaateliias elinympäristönsä suhteen, vaan se voi elää monenlaisissa ympäristöissä. Asiantuntijankemusten perusteella turvetuotanto ei sellaisenaan suoraan uhkaa riekon elinpiiriä, mikäli ympäristöstä muualta löytyy sille soveliasta luontoa. Turvetuotantoa koskevassa vaihemaakuntakaavassa pyritään ottamaan huomioon riekon tiedossa olevat reviirit sekä potentiaaliset elinympäristöt siten, että niistä muodostuisi yhtenäisiä kokonaisuuksia. Kaikkia kohteita, joissa on potentiaalista elinympäristöä, ei kuitenkaan yksinomaan tällä perusteella voida jättää kaavan ulkopuolelle.

Niskalamminneva (EO-2/1) sijaitsee lähellä Pirkanmaan suoluonnon tila -selvityksessä esiin nostettua Särkineva-Lylyneva kokonaisuutta, joiden soilla on selvityksessä katsottu olevan nk. ekologisia yhteystarpeita. Kesällä 2009 toteutetuissa luontoinventoinneissa ei tehty Niskalamminnevalta erityisiä havaintoja. Koska suolla kuitenkin todennäköisesti esiintyy riekkoa ja sillä voi olla

myös laajempaa, ekologista merkitystä ja kun vielä maanomistaja vastustaa sen merkitsemistä kaavaan, jätetään suo kaavan jatkovalmistelun ulkopuolelle (Kts. myös vastineet Helinä ja Elo Myllyniemen sekä Ilpo Lahtisen mielipiteisiin).

Kesän 2009 aikana suoritetuissa luontoselvityksissä ei tullut Kytömäenkeitaan (EO-11/18) osalta esiin sellaisia seikkoja, joiden perusteella kohde tulisi jättää kaavaehdotuksen valmistelusta suoraan pois.

Lausunnossa esitetyt muita kohteita koskevat tiedot otetaan kaavan jatkovalmistelussa huomioon.

Toimenpiteet:

Niskalammenneva (EO-2/1) jätetään kaavan jatkovalmistelun ulkopuolelle. Lisäksi kaavaan merkityn vyöhykkeen rajausta tarkistetaan kyseisellä kohdalla. Muilta osin lausunnossa esitetyt näkemykset otetaan mahdollisuuksien mukaan kaavan jatkovalmistelussa huomioon.

YKSITYISET

Pentti Fabritius (3)

Muistuttaja omistaa kiinteistön kaavaluonnoksessa turvetuotantoon osoitetun alueen (Niittyneva EO-3/3, Parkano) läheisyydestä. Ei pidä turvetuotantoa ko. kohteessa järkevänä; liikaa rasiutusta pienellä alueella.

Vastine:

Kohteen luontoselvityksissä ei tullut esiin syitä, joiden pohjalta suo olisi syytä jättää kaavan jatkovalmistelun ulkopuolelle. Suo on kokonaan ojitettu ja sen luonnontila on merkittävästi muuttunut. Kohteen lähiympäristössä ei ole asutusta. Turvetuotantoa silmällä pitäen kohteen sijainti on hyvä (lähellä olemassa olevia tuotantoalueita). Suolla on myös hyvät turvevarat.

Toimenpiteet:

Mielipide ei edellytä erityisiä toimenpiteitä. Mm. kohteen vesistövaikutuksiin kiinnitetään kuitenkin kaavan jatkovalmistelussa erityistä huomiota.

Juha Hörkkö (asianhoitaja) ja 11 muuta allekirjoittajaa (24)

Muistuttajat omistavat kiinteistöjä Virroilla sijaitsevan Ylä-Havankajärven rannalta. Muistutuksessaan he ovat puuttuneet tiedottamista koskevaan hallintomenettelyyn sekä Rantalannevan turvetuotantoalueen osoittamiseen kaavaluonnoksessa.

Muistuttajat toteavat, että turvetuotantoalueen välittömässä läheisyydessä oleville asukkaille ja maanomistajille ei ole tiedotettu kaavan valmistelusta. He katsovat olevansa kaavassa asianosaisia ja siksi heiltä olisi tullut pyytää lausunto kirjallisesti. Tiedon kaavan valmistelusta he olivat saaneet ulkopuoliselta henkilöltä.

Ylä-Havankajärven kuormituksen tila on muistuttajien mukaan korkea jo nyt. Kortenevan turvetuotantoalue on vuosikymmenien kuluessa aiheuttanut valtavaa haittaa järvelle. Ylä-Havankajärvellä on käynnistymässä kunnostushanke useiden tahojen yhteistyönä. Muistuttajien mukaan järvi on niin herkässä tilassa, ettei se kestä yhtään lisäkuormitusta turvetuotannon tai metsäojitusten suhteen. "Kuormituksen vähäinenkin lisääntyminen on aivan varmasti järven lopullinen tuho. Lisäksi vaikutukset tulisivat olemaan merkittävät alavesistöihin: Havankajärveen ja Näsijärveen." Muistuttajat huomauttavat, ettei tätä vesistöön aiheutunutta kuormituksen lisääntymistä ole huomioitu kaavassa millään tavoin. "Mielestämme meneillään olevat kunnostustoimenpiteet ovat täysin turhia, mikäli turpeen tuotannolle myönnetään järven valuma-alueelle lisää lupia. Näillä perusteilla vaadimme Pirkanmaan liittoa poistamaan Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa olevan turvetuotannon merkinnän EO-6/13 Rantalannevan osalta."

Vastine:

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 30 § todetaan mielipiteen esittämisestä mm. seuraavaa: "Tilaisuuden varaamisesta mielipiteen esittämiseen tiedotetaan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa todetulla, osallisten tiedonsaannin kannalta toimivalla tavalla. Jollei muuta tiedottamista pidetä asian laatu huomioon ot-

taen sopivana, asiasta on ilmoitettava niin kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Ilmoitus on kuitenkin aina julkaistava vähintään yhdessä paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä.” Kaavaluonnos oli nähtävillä kaikkien Pirkanmaan kuntien virastoissa ja siitä kuulutettiin kuntien virallisilla ilmoitustauluilla. Pirkanmaan liitto kuulutti nähtävilläolosta lisäksi 28.4.2009 liiton ilmoituslehdissä (Aamulehti, Uutispäivä Demari, Kansan Uutiset ja Suomenmaa). Kuntien harkittavaksi jätettiin ilmoituksen julkaiseminen paikallislehdessä. Ilmeisesti tämä tiedotustapa ei ollut riittävä ja tiedottamista on parannettava kaavan ehdotusvaiheessa. Tästä syystä ehdotusvaiheen nähtävilläolosta tullaan tiedottamaan Pirkanmaan liiton toimesta myös valituissa paikallislehdissä. Asiasta informoidaan lisäksi erikseen kaikkia lausunnon ja mielipiteen jättäneitä tahoja.

Ympäristöhallinnon tietojen mukaan Ylä-Havankajärvi on luokiteltu ekologiseen luokkaan hyvä. Sen kokonaisfosforipitoisuus on 37 µg/l, joka on luokiteltu erinomaiseksi. Alustavien selvitystulosten perusteella vesistön valuma-alueella sijaitsevien, kaavaluonnokseen merkittyjen soiden ottamisella turvetuotantokäyttöön olisi vain vähäinen vaikutus järven tilaan. Koska Rantalanneva (EO-6/13) sijaitsee Ylä-Havankajärven välittömässä läheisyydessä, edellyttäisi sen ottaminen turvetuotantokäyttöön vesiensuojelun ja virkistyshaittojen ehkäisemisen osalta erityistä panostusta. Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmästä saatujen tietojen mukaan Ylä-Havankajärven ympäristössä on 12 vakituista asukasta ja noin 20 loma-asuntoa. Todennäköisten, järven virkistyskäyttöön kohdistuvien haittojen perusteella jätetään Rantalanneva pois vaihemaakuntakaavaehdotuksesta.

Toimenpiteet:

Kaavan ehdotusvaiheen nähtävilläolosta julkaistaan tiedote tietyissä paikallislehdissä. Asiasta informoidaan lisäksi erikseen kaikkia niitä tarhoja, jotka ovat antaneet palautetta kaavan aiemmissa vaiheissa.

Rantalanneva (EO-6/13) jätetään kaavan jatkovalmistelusta pois. Samalla tarkistetaan vyöhykkeen EO/tu 6 rajausta kyseisellä kohdalla.

Leena Harju (22)

Rantalannevaa (EO-6/13) ei tule ottaa turvetuotantokäyttöön. Järveä ollaan kunnostamassa.

Vastine ja toimenpiteet:

Kts. edellä vastine Juha Hörkön ja 11 muun allekirjoittajan palautteeseen.

Veijo ja Sirkka Kärkelä (6)

Muistuttajat vastustavat Parkanossa sijaitsevan Silonevan käyttöönottoa turvetuotantoon. Perusteina he mainitsevat sen, että kohde tulisi liian lähelle asutusta, se pilaisi Kuivasjärven (järven nykytila hälyttävä), se toisi kauhean rekkarallin ja jatkuvan melun kylälle sekä lisäksi se pilaisi muurain- ja marjamaat. Lisäksi he mainitsevat, että turvepöly ym. suosta nousevat "kaasut", kun sitä käsitellään, eivät tunne mitään rajoja.

Vastine:

Muistutus koskee Silonevaa (EO-3/6). Suoalueen lähiympäristössä, 400 metrin säteellä asuu 40 henkilöä. Kuivasjärven rannalla on yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän mukaan noin 70 loma-asuntoa.

Kuivasjärvi (Rh) on luokiteltu tyydyttäväksi kasviplanktonin vuoksi, vaikka kokonaisforsforipitoisuus on hyvä 39,5 µg/l. Vesistöselvityksen alustavat tulokset osoittavat, että kaavaluonnoksen mukaisella turvetuotannolla ei olisi merkittävää vaikutusta järven tilaan.

Kesällä 2009 toteutettu luontoinventointi osoitti Silonevan olevan ojitettu, mutta sen eteläpäässä sijaitseva Kakkurinneva on luonnontilaisen kaltainen. Tältä osin saattaa olla tarvetta rajoittaa mahdollisen, tulevan turvetuotannon laajuutta alueella.

Toimenpiteet:

Kaavan jatkovalmistelussa selvitetään Silonevan mahdollisen turvetuotannon vaikutukset lähiympäristöön yksityiskohtaisesti. Myös suon merkitykseen luonnonympäristön kannalta kiinnitetään kaavan vaikutusten arvioinnissa erityistä huomiota.

Ilpo Lahtinen (4)

Muistuttaja kertoo mielipiteessään, että Niskalamminnevat ovat erittäin tärkeitä riekkohteita. Ne toimivat linkkeinä riekkojen siirtymiin (geenivaihtelu) Lähdetnevan, Saari- ja Särkinevojen kautta Iso-Kivijärven ja Sompanevan "riekkopankille". Iso-Kivijärven pohjoispäässä on pieni luonnontilainen ojittamaton "suopläntti", jossa riekkokoreviiri 2008 - 2009. Ympäryks ennallistamiskelpoista toimivaksi riekkosuoksi. Hanhiallammen ympärillä turvekenttään rajoittuva toimiva reviiiri! Niskalamminneva on muistuttajan mielestä kokonaisuudessaan ennallistettavissa oleva kokonaisuus.

Muistuttaja kertoo Louhinevalla olevan sama tilanne kuin Niskalamminnevoilla; kaksi riekkokoreviiriä. Upea nevujuotti, jossa molempien päiden ojitusalat ennallistettavissa. Ehdottomasti suojeltava. Toimii tärkeänä linkkinä ennallistettavalle (työn alla) Kokonnevalle, joka sijaitsee noin 2 km:n itään. Louhinevan menetys johtaisi tyhjiöön laajalla alalla, ja Kokonnevan kunnostamiselta menisi pohja pois (ei olisi siirtymään lähialueita).

Vastine:

Mielipiteessä kerrotut luontotiedot on otettu huomioon kesän 2009 aikana toteutetuissa, suokohtaisissa luontokartoituksissa.

Niskalammenneva (EO-2/1) sijaitsee lähellä Pirkanmaan suoluonnon tila -selvityksessä esiin nostettua Särkineva-Lylyneva kokonaisuutta, joiden soilla on selvityksessä katsottu olevan nk. ekologisia yhteystarpeita. Kesällä 2009 toteutetuissa luontoinventoinneissa ei tehty Niskalammennevalta erityisiä havaintoja. Koska suolla kuitenkin todennäköisesti esiintyy riekkoa ja sillä voi olla myös laajempaa, ekologista merkitystä ja kun vielä maanomistaja vastustaa sen merkitsemistä kaavaan, päätetään suo jättää kaavan jatkovalmistelun ulkopuolelle (Kts. myös vastine Helinä ja Elo Myllyniemen mielipiteeseen (nro 5)).

Louhinevan B (EO-3/4) tai sitä ympäröivien alueiden luontoarvot eivät nousseet esiin Pirkanmaan suoluonnon tila -selvityksessä. Myöskään kesän 2009 aikana tehdyissä luontoinventoinneissa ei tullut esiin sellaisia perusteita, jotka edellyttäisivät kohteen jättämisen kaavan jatkovalmistelun ulkopuolelle. Louhineva sijainti turvetuotantoa ajatellen hyvä, sillä lähiympäristössä on jo nykyisin turvetuotantoa.

Toimenpiteet:

Niskalammenneva (EO-2/1) jätetään kaavan jatkovalmistelun ulkopuolelle. Lisäksi kaavaan merkityn vyöhykkeen rajausta tarkistetaan kyseisellä kohdalla.

Helinä ja Elo Myllyniemi (5)

Muistuttajat omistavat ilmoittavat mielipiteessään, etteivät hyväksy minkäänlaista toimintaa omistamallaan Niskalammin metsätilalla Pohjois-Parkanossa. Suolla mm. marjastukseen liittyviä arvoja sekä havaintoja riekosta. Muistuttajat pitävät myös tärkeänä soiden säilyttämisen jälkipolville.

Vastine:

Muistutus koskee Niskalammennevaa A (EO-2/1). Turvetuotantoa koskeva vaihemaakuntakaava ei sellaisenaan anna oikeutusta turvetuotannon käynnistämiseen kaavassa osoitetuilla turpeenottoalueilla. Turpeenotto vaatii ympäristöluvan, eikä sitä ole mahdollista hakea ilman maanomistajan suostumusta.

Niskalammenneva (EO-2/1) sijaitsee lähellä Pirkanmaan suoluonnon tila -selvityksessä esiin nostettua Särkineva-Lylyneva kokonaisuutta, joiden soilla on selvityksessä katsottu olevan nk. ekologisia yhteystarpeita. Kesällä 2009 toteutetuissa luontoinventoinneissa ei tehty Niskalammennevalta erityisiä havaintoja. Koska suolla kuitenkin todennäköisesti esiintyy riekkoa ja sillä voi olla myös laajempaa, ekologista merkitystä ja kun vielä maanomistaja vastustaa sen merkitsemistä kaavaan, päätetään suo jättää kaavan jatkovalmistelun ulkopuolelle (Kts. myös vastine Ilpo Lahtisen mielipiteeseen (nro 4)).

Toimenpiteet:

Niskalammenneva (EO-2/1) jätetään kaavan jatkovalmistelun ulkopuolelle. Lisäksi kaavaan merkityn vyöhykkeen rajausta tarkistetaan kyseisellä kohdalla.

Sami Santaranta ja Metsämannut Oy/ Kuisma Tuomo (8)

Muistuttajat pyytävät huomioimaan kaavassa heidän omistuksessaan olevan, Urjalan Kekon kylässä sijaitsevan, maa-alueen, jota ei ole alustavissa suunnitelmissa otettu huomioon perustettavana turvetuotantoalueena. Alueella on nykyään turvetuotantoa (Hanhisuo). Turpeenottoa on tarkoitus laajentaa tulevaisuudessa heidän ehdottamalleen alueelle.

Vastine ja toimenpiteet:

Muistutuksessa mainittu alue on merkitty turpeenottoalueeksi (EO 040) Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa. Nyt kyseessä oleva vaihemaakuntakaava ainoastaan täydentää maakuntakaavan merkintöjä, jotka jäävät tältä osin edelleen voimaan. Näin ollen muistutus ei edellytä toimenpiteitä vaihemaakuntakaavan osalta.